

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки та екології моря

Кафедра фінансів і бухгалтерського обліку

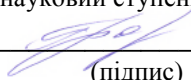
«Допущена до захисту»
В.о. завідувача кафедри фінансів і бухгалтерського обліку
 _____ Наталія ДАНИК
«17» червня 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: «Оцінка фінансової стійкості та ліквідності підприємства (на матеріалах АТ «Укрзалізниця»)»

Виконав студент 4441 групи
 _____ Сенатор В.В.
(підпис) (П.І.Б.)

Керівник роботи
Доктор економічних наук, професор
(посада, науковий ступень, вчене звання)
 _____ Rogov Г.К.
(підпис) (П.І.Б.)

Миколаїв - 2026 р

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки та екології моря

Кафедра фінансів і бухгалтерського обліку

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

доцентка, к.е.н.

Інна РУДЬ

(підпис)

«12» лютого 2026 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студенту Сенатору В.В.

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Оцінка фінансової стійкості та ліквідності підприємства (на матеріалах АТ «Укрзалізниця»)»

Керівник роботи Доктор економічних наук, професор Рогов Г.К.

Затверджені наказом ректора № 268-уч від «30» березня 2026 р.

2. Термін подачі роботи 03.06.2026 р.

3. Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативно-правові акти України з питань фінансової звітності, бухгалтерського обліку та оцінки фінансового стану підприємств; наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених; офіційні матеріали АТ «Укрзалізниця»; річна окрема фінансова звітність АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки; звіти незалежного аудитора; аналітичні та статистичні матеріали; власні розрахунки автора.

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів) Розділ 1. Теоретичні основи оцінки фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Розділ 2. Аналіз фінансової стійкості та ліквідності АТ «Укрзалізниця».

Розділ 3. Напрями підвищення фінансової стійкості та ліквідності АТ «Укрзалізниця».

5. Перелік презентаційних матеріалів Презентація в PowerPoint.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 12.02.2026 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Но мер	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення керівника роботи та узгодження теми	05.02.-20.02.26	
2	Складання змісту та узгодження з керівником	12.02.-20.02.26	
3	Вивчення літературних джерел	12.02.-20.02.26	
4	Збір та систематизація інформації за темою роботи	23.02.-09.03.26	
5	Розробка теоретичного розділу	09.03.-27.03.26	
6	Розробка аналітичного розділу	30.03.-01.05.26	
7	Розробка проектного розділу	04.05.-22.05.26	
8	Розробка вступу, висновків, списку джерел	25.05.-29.05.26	
9	Розробка презентації та доповіді	01.06.-05.06.26	

Студент Сенатор
(підпис)

Владислав СЕНАТОР
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи [підпис]
(підпис)

Георгій РОГОВ
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота розкриває фінансову стійкість і ліквідність як базові індикатори фінансової спроможності підприємства. У дослідженні уточнено економічний зміст цих категорій, окреслено їх роль у підтриманні платоспроможності, фінансової рівноваги та стабільного виконання поточних зобов'язань. Ліквідність розглянуто як здатність підприємства швидко мобілізувати ресурси для розрахунків, а фінансову стійкість – як характеристику збалансованості капіталу, активів і джерел фінансування.

Аналітична частина роботи охоплює оцінювання фінансового стану АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки. Досліджено зміну майнового потенціалу підприємства, співвідношення власного й залученого капіталу, динаміку фінансових результатів, рівень ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Проведений аналіз засвідчив наявність суттєвого боргового тиску, нестачу власного оборотного ресурсу, обмежену платіжну гнучкість і збитковий характер діяльності підприємства.

За результатами дослідження сформовано прикладні пропозиції щодо фінансового оздоровлення АТ «Укрзалізниця». Запропоновані заходи передбачають збалансування структури капіталу, посилення контролю за рухом грошових коштів, зниження обсягу кредиторської заборгованості, раціональніше використання фінансових ресурсів і підвищення загальної фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансовий стан, фінансовий аналіз, грошові потоки, ліквідність, активи, капітал, АТ «Укрзалізниця».

ANNOTATION

This qualification paper focuses on the financial soundness and liquidity of an enterprise as essential indicators of its ability to operate steadily, maintain payment discipline and preserve financial balance. The study explains the economic nature of these categories and shows their connection with solvency, current liabilities and the enterprise's capacity to cover short-term obligations on time. The paper also arranges the legal, regulatory and information base used in financial diagnostics and outlines the main analytical techniques applied to liquidity, solvency and financial stability assessment.

The empirical part of the research examines the financial position of JSC "Ukrzaliznytsia" during 2021-2025. The analysis includes asset movements, sources of financing, capital composition, financial performance, liquidity ratios, solvency parameters and stability indicators. The results highlight the company's key financial weaknesses: significant debt pressure, a shortage of its own working capital, limited liquidity reserves, and negative profitability trends.

Based on the assessment, the paper outlines practical steps to improve the financial condition of JSC "Ukrzaliznytsia". The proposed measures aim to strengthen liquidity and solvency, restore financial balance, improve the ratio of own to borrowed capital, strengthen cash flow control, reduce accounts payable, and increase the efficiency of financial resource management.

Keywords: financial stability, liquidity, solvency, financial condition, financial analysis, cash flows, assets, capital, JSC "Ukrzaliznytsia".

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність та взаємозв'язок понять «фінансова стійкість» та «ліквідність» підприємства	8
1.2. Нормативно-законодавча та інформаційна база оцінки фінансової стійкості і ліквідності	14
1.3. Методи та інструментарій оцінки фінансової стійкості і ліквідності підприємства	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»	26
2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ «Укрзалізниця»	26
2.2. Оцінка майнового стану, структури капіталу та фінансових результатів АТ «Укрзалізниця»	33
2.3. Аналіз показників фінансової стійкості та ліквідності АТ «Укрзалізниця» ...	43
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»	54
3.1. Проблеми забезпечення фінансової стійкості та ліквідності АТ «Укрзалізниця»	54
3.2. Заходи щодо покращення ліквідності та платоспроможності АТ «Укрзалізниця»	54
3.3. Обґрунтування напрямів зміцнення фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця»	64
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Актуальність теми дослідження пов'язана з тим, що фінансова стійкість і ліквідність визначають рівень фінансової надійності підприємства, його здатність виконувати поточні зобов'язання, підтримувати стабільність операційної діяльності та адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Для підприємств стратегічного значення, зокрема АТ «Укрзалізниця», питання фінансової стійкості набуває особливої ваги, оскільки діяльність таких суб'єктів безпосередньо впливає на функціонування транспортної системи, економічну безпеку держави та стабільність господарських зв'язків. За умов воєнної економіки, фінансової напруженості, подорожчання ресурсів і зростання боргового тиску для підприємств критичного значення набуває здатність зберігати ліквідність, платоспроможність і фінансову рівновагу. Аналіз фінансової стійкості та ліквідності дає змогу комплексно оцінити фінансову спроможність підприємства, визначити джерела фінансових дисбалансів і сформулювати практичні рішення для зміцнення його фінансового стану.

Стан наукової розробки. Наукове осмислення фінансової стійкості, ліквідності та загального фінансового стану підприємства представлено у працях українських і зарубіжних дослідників. Зокрема, теоретичні та методичні аспекти цієї проблеми розглядали Федоришина Л., Артемчук Д., Бегун С., Чайка Т., Александрова В. О., Бабіч В. В., Юдіна С. В., Галаганов В. О., Стребіж М. О., Чепка В. В., Матяш О. К., Іванов М., Чубін Д. Д., Коваленко О. Я., Сак Т. В., Шепелюк Н. П., Томчук О., Шуміло О. С., Курочка А. С., Гриліцька А., Харченко А., Дмитровська В. С., Костенко Ю. О., Васильєва Н. Б., Кисельов І., Мірошнікова Т. І., Вівчар О. Й., Кос Т. Ю., Ткаченко Є. Ю., Зінченко В. В., Ліснічук О. А., Нестерчук Т. А., а також зарубіжні дослідники Горчинська М., Блах Й., Вечорек-Космала М., Дось А., Хан С. У., Ратайчак П., Шутовський Д. та Новицький Я. Практична значущість дослідження визначається можливістю використання його результатів для поглибленої діагностики фінансової надійності підприємств стратегічного сектору, зокрема в умовах воєнних ризиків, боргового

навантаження та нестабільної динаміки фінансових показників. Саме поєднання цих чинників посилює потребу в аналітичному обґрунтуванні фінансового стану підприємства та визначенні резервів його стабілізації.

Метою дослідження є формування прикладних пропозицій щодо посилення фінансової стійкості та ліквідної спроможності АТ «Укрзалізниця» на підставі аналізу його фінансового стану.

Реалізація мети дослідження потребує послідовного виконання таких **завдань**:

1. з'ясувати роль фінансової стійкості та ліквідності в оцінюванні можливостей підприємства своєчасно виконувати зобов'язання, підтримувати обіг коштів і забезпечувати стабільну діяльність
2. узагальнити нормативно-правові положення та інформаційні джерела, що використовуються під час оцінювання фінансової стійкості й ліквідності;
3. систематизувати методичні підходи, показники та аналітичні інструменти для дослідження фінансової стійкості й ліквідності підприємства;
4. подати організаційно-економічний профіль АТ «Укрзалізниця»;
5. дослідити майновий потенціал, джерела формування капіталу та фінансові результати АТ «Укрзалізниця»;
6. визначити фінансову спроможність АТ «Укрзалізниця» через систему показників ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості;
7. встановити ключові фінансові дисбаланси, що ускладнюють підтримання ліквідності та фінансової стійкості підприємства;
8. сформулювати практичні заходи для підвищення ліквідності та платоспроможності АТ «Укрзалізниця»;
9. обґрунтувати напрями посилення фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця».

Об'єктом дослідження є фінансова стійкість і ліквідність підприємства як складові забезпечення його стабільної діяльності в сучасних економічних умовах.

Предметом дослідження є система показників, методичних підходів і практичних заходів, що використовуються для оцінювання та зміцнення фінансової стійкості й ліквідності АТ «Укрзалізниця».

Методи дослідження. Дослідження виконано із застосуванням методів наукового пізнання та спеціального фінансово-аналітичного інструментарію. Узагальнення використано для систематизації теоретичних положень щодо фінансової стійкості та ліквідності підприємства, а також для уточнення їх економічного змісту в контексті оцінювання фінансового стану. Методи аналізу і синтезу використано для дослідження складу активів, пасивів, фінансових результатів та джерел формування капіталу АТ «Укрзалізниця». Метод порівняння застосовано для оцінки динаміки основних економічних показників підприємства за 2021-2025 роки. Горизонтальний і вертикальний аналіз використано для визначення змін. Графічний метод використано для наочного відображення динаміки основних показників діяльності підприємства. Метод економічного обґрунтування застосовано для розроблення напрямів покращення.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, наукові праці, офіційні матеріали та звітність АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки, аудиторські звіти, аналітичні матеріали.

Практичне значення результатів дослідження визначається прикладним характером запропонованих рішень, спрямованих на посилення ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота має обсяг 80 сторінок комп'ютерного тексту. Її структура охоплює вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел із 50 позицій та 7 додатків. Ілюстративно-аналітичний матеріал роботи представлено 17 рисунками і 21 таблицями.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та взаємозв'язок понять «фінансова стійкість» та «ліквідність» підприємства

Оцінка фінансової стійкості та ліквідності підприємства потребує передусім чіткого визначення їх місця у системі фінансового стану, оскільки саме фінансовий стан відображає, за рахунок яких джерел сформовано майно підприємства, чи достатньо в нього власних фінансових ресурсів, чи здатне воно своєчасно виконувати зобов'язання та підтримувати безперервність діяльності.

Федоришина Л. та Артемчук Д. розглядають фінансовий стан підприємства як інтегральний показник його ресурсної спроможності, платіжної дисципліни та фінансової витривалості [38, с. 192]. Із наведеного визначення випливає, що фінансовий стан підприємства слід розглядати через три ключові позиції: формування фінансових ресурсів, їх ефективне використання та здатність підприємства виконувати зобов'язання. Саме тому фінансова стійкість і ліквідність є базовими характеристиками фінансового стану, оскільки перша показує, наскільки стабільною є фінансова основа діяльності підприємства, а друга – чи здатне підприємство своєчасно забезпечити платежі за рахунок ліквідних активів.

У підході Бегуна С. фінансовий стан підприємства характеризується сукупністю ключових ознак: стабільністю фінансування, здатністю своєчасно виконувати зобов'язання, кредитоспроможністю, прибутковістю, наявністю власної ресурсної бази та раціональною структурою вкладення коштів в основні й оборотні засоби [5, с. 38]. Чайка Т. Ю., Александрова В. О. та Бабіч В. В. підкреслюють, що основними показниками стабільності фінансового стану підприємства є платоспроможність, ліквідність і фінансова стійкість [40, с. 83]. Такий підхід показує, що фінансова стійкість пов'язана не лише з величиною

власного капіталу, а й із тим, як фінансові ресурси розміщені в активах підприємства.

Для наочного відображення місця фінансової стійкості та ліквідності у системі фінансового стану підприємства доцільно подати їх взаємозв'язок на рис. 1.1.

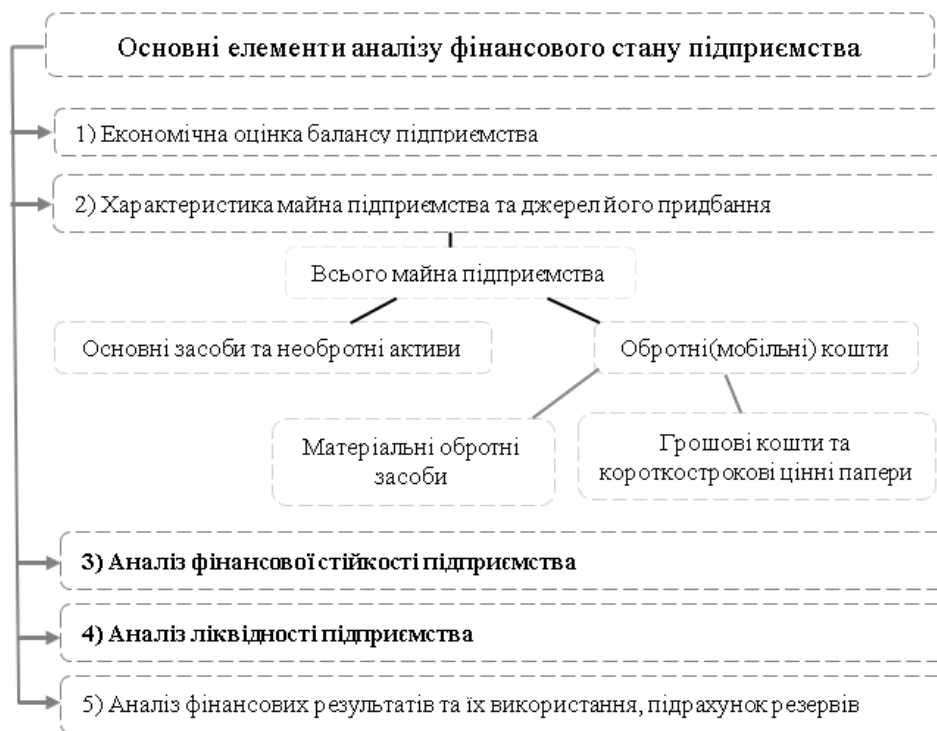

Рис. 1.1 Роль фінансової стійкості та ліквідності в оцінці фінансового стану підприємства

Джерело: сформовано за [18, с.7].

Як видно з рис. 1.1, фінансова стійкість і ліквідність є взаємопов'язаними характеристиками фінансового стану підприємства.

Багатоаспектна природа фінансової стійкості зумовлює варіативність її наукового тлумачення та наявність різних підходів до розкриття змісту цієї категорії. Одні автори акцентують увагу на забезпеченості підприємства власними коштами, інші – на платоспроможності, фінансовій автономії, ефективності використання ресурсів, здатності до розвитку або адаптації до змін зовнішнього середовища. Табл. 1.1 містить характеристику основних підходів до пояснення фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 1.1

Основні підходи до сутності поняття «фінансова стійкість підприємства»

Автор/джерело	Трактування
Юдіна С. В., Галаганов В. О., Стребіж М. О.	«Фінансова стійкість розглядається як окремий процес у системі фінансового менеджменту, орієнтований на досягнення балансу між фінансовою стійкістю та ефективністю використання ресурсів» [46, с. 179].
Чепка В. В., Матяш О. К.	«Фінансова стійкість відображає рівень внутрішньої фінансової впорядкованості підприємства, за якого забезпечуються достатність ресурсів, обґрунтований їх розподіл, ефективне використання капіталу, платоспроможність, дохідність і здатність до стабільного економічного розвитку» [41, с. 652-653].
Іванов М.	«Фінансова стійкість означає такий рівень фінансової впорядкованості підприємства, за якого раціональне управління ресурсами послаблює дію ризикових чинників, підтримує стабільний операційний ритм і формує фінансову основу для подальшого розвитку» [12, с. 169].
Чубін Д. Д., Коваленко О. Я.	«Фінансова стійкість підприємства виявляється у його здатності зберігати ресурсну рівновагу та оперативно пристосовуватися до змін зовнішнього середовища» [42, с. 44].
Сак Т. В., Шепелюк Н. П.	«Фінансова стійкість відображає якість поточного фінансового стану підприємства, його здатність підтримувати стабільний режим діяльності, зберігати фінансову самостійність і витримувати вплив несприятливих чинників зовнішнього середовища» [33, с. 38].
Горчинська М., Блах Й., Вечорек-Космала М., Дось А.	«Як здатність компанії, попри внутрішні порушення та зміни зовнішнього середовища, підтримувати належний рівень ліквідності, платоспроможності, ефективності управління активами та прибутковості відповідно до стратегії розвитку» [47, с. 80].
Фінансово- економічний словник	«Фінансова стійкість підприємства відображає його ресурсну самодостатність, здатність підтримувати діяльність переважно власними коштами, контролювати обсяг кредиторської заборгованості та забезпечувати своєчасне виконання платіжних зобов'язань» [35, с. 93].

Узагальнення наведених підходів дає підстави розглядати фінансову стійкість підприємства як інтегральний вимір його фінансової витривалості. Вона відображає здатність підприємства підтримувати стабільний господарський оборот, дотримуватися платіжної дисципліни, збалансовано використовувати власний і залучений капітал, зберігати ресурсну рівновагу та протидіяти фінансовим ризикам внутрішнього й зовнішнього походження.

Фінансова стійкість безпосередньо пов'язана з ліквідністю, оскільки наявність значного майнового потенціалу сама по собі не гарантує своєчасного виконання поточних зобов'язань. Підприємство з великою сумою активів може

відчувати платіжну напруженість, якщо ці активи мають низьку оборотність і не можуть швидко трансформуватися у грошові кошти.

Вивчаючи думки науковців щодо сутності ліквідності підприємства, слід зазначити, що одні автори розглядають її переважно як здатність активів швидко перетворюватися у грошові кошти, інші акцентують увагу на здатності підприємства своєчасно виконувати фінансові зобов'язання. Основні підходи до трактування поняття «ліквідність підприємства» узагальнено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні підходи до сутності поняття «ліквідність підприємства»

Автор/джерело	Трактування
Томчук О.	«Ліквідність балансу характеризує узгодженість активів підприємства за рівнем їх ліквідності із зобов'язаннями за строками погашення» [36, с. 4].
Шуміло О. С., Курочка А. С.	«Ліквідність є одним із ключових критеріїв платоспроможності підприємства та важливим параметром управління фінансами, оскільки впливає на фінансову стійкість, ділову активність, кредитоспроможність і конкурентоспроможність підприємства» [45, с. 107].
Гриліцька А., Харченко А.	«Ліквідність підприємства розкриває його здатність зберігати платіжну гнучкість через наявність активів, придатних до швидкої монетизації, що забезпечує своєчасні розрахунки, виконання фінансових зобов'язань і неперервність діяльності» [8, с. 4].
Дмитровська В. С., Костенко Ю. О., Васильєва Н. Б.	«Ліквідність характеризує розрахункову дієздатність підприємства, тобто його спроможність оперативно мобілізувати грошові ресурси й забезпечувати своєчасне виконання платіжних вимог перед контрагентами та іншими зацікавленими сторонами» [10, с. 3].
Фінансово- економічний словник	«Ліквідність підприємства характеризує здатність активів набувати грошової форми в короткий строк, забезпечуючи підприємству платіжну гнучкість і можливість своєчасного виконання фінансових зобов'язань» [35, с. 50].

Матеріали табл. 1.2 засвідчують двокомпонентну природу ліквідності підприємства. Перший її аспект пов'язаний із властивостями активів, передусім з їхньою здатністю швидко набувати грошової форми. Другий аспект характеризує розрахункову спроможність підприємства, тобто його можливість своєчасно покривати поточні фінансові зобов'язання. У межах цього дослідження ліквідність підприємства доцільно трактувати як здатність забезпечувати поточні платежі за рахунок грошових коштів, їх еквівалентів та інших активів, придатних до оперативної монетизації зі збереженням їх економічної вартості.

Кисельов І., досліджуючи взаємозв'язок показників платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості, наголошує, що ці характеристики не можна оцінювати окремо одна від одної. Фінансова стійкість підприємства формується через системну узгодженість ліквідності, платоспроможності, грошових потоків і структури капіталу, що разом визначають його фінансову рівновагу [13, с. 6].

У межах такого підходу автор систематизує показники за їх економічним змістом і роллю у формуванні фінансової стійкості підприємства.

Показники ліквідності використовують для оцінювання спроможності підприємства своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання. У межах цієї групи розглядають такі коефіцієнти [13, с. 6]:

- абсолютної ліквідності;
- поточної ліквідності;
- швидкої ліквідності;
- операційного грошового потоку.

Ці показники розкривають, чи має підприємство достатньо ліквідних активів і грошових потоків для своєчасного погашення поточних зобов'язань.

Другу групу формують показники платоспроможності [13, с. 6]:

- коефіцієнт автономії;
- співвідношення позикового і власного капіталу;
- коефіцієнт адекватності грошового потоку.

Вони показують, наскільки підприємство залежить від позикового капіталу, чи достатньо в нього власних джерел фінансування та чи здатне воно виконувати боргові зобов'язання не лише зараз, а й у майбутньому.

Третім елементом є узагальнювальна оцінка фінансової стійкості, яка виражається через індекс фінансової стійкості [13, с. 6]. Він виконує узагальнювальну функцію, оскільки поєднує оцінку ліквідного потенціалу, платіжної спроможності, руху грошових коштів і структури капіталу в цілісну характеристику фінансової позиції підприємства.

Як видно, механізм взаємозв'язку між цими поняттями можна пояснити так: ліквідність показує, чи може підприємство швидко отримати грошові кошти для поточних платежів, а фінансова стійкість показує, чи має підприємство стабільну структуру капіталу, достатні фінансові ресурси та здатність зберігати фінансову рівновагу. Ліквідність є передумовою поточної платоспроможності, платоспроможність виступає практичним проявом здатності підприємства виконувати зобов'язання.

Схему взаємообумовленості ліквідності та фінансової стійкості підприємства показано на рис. 1.2.

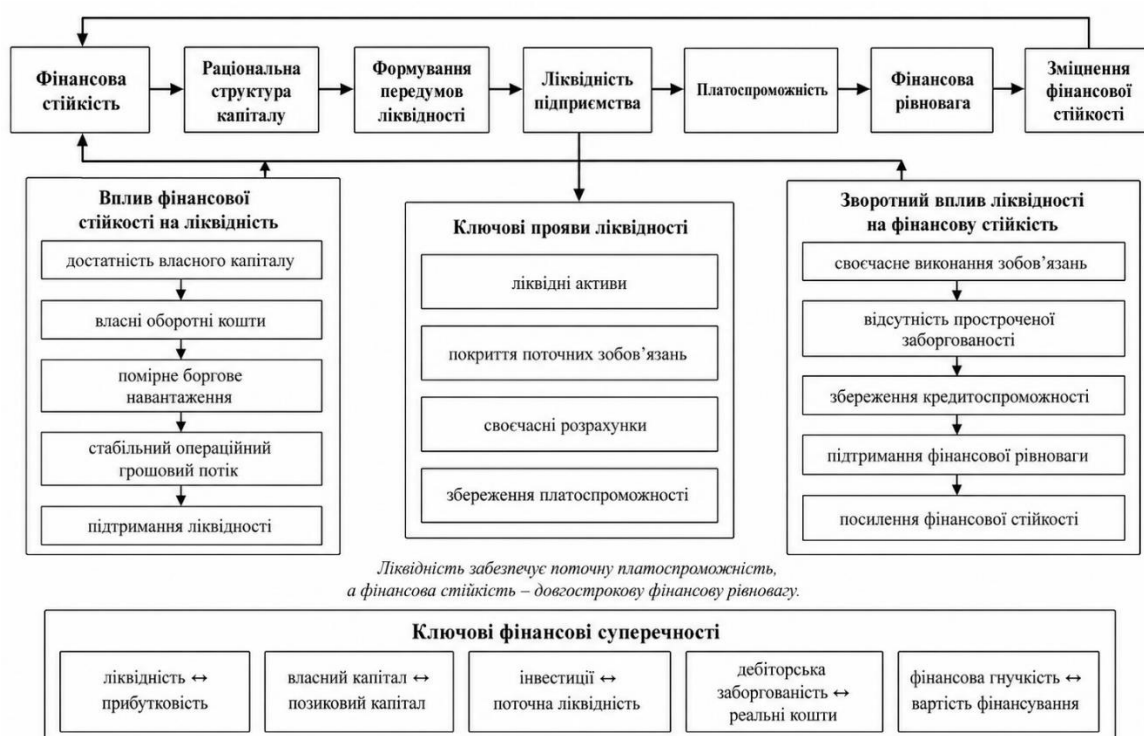

Рис. 1.2. Механізм взаємозв'язку фінансової стійкості та ліквідності підприємства

Джерело: сформовано на основі [13, с. 6].

Як видно з рис. 1.2, взаємозв'язок фінансової стійкості та ліквідності проявляється через джерела фінансування, структуру активів, грошові потоки та здатність підприємства виконувати поточні зобов'язання. Ліквідність забезпечує фактичне виконання платежів і збереження платоспроможності. Якщо підприємство має стабільну структуру капіталу, достатній обсяг власних ресурсів

і контрольований рівень боргового навантаження, воно має кращі передумови для підтримання ліквідності. Водночас нестача ліквідних активів або порушення строків розрахунків швидко послаблюють платоспроможність і можуть призвести до втрати фінансової рівноваги. Цей висновок підтверджується й у зарубіжних дослідженнях. Так, Хан С. У., аналізуючи підприємства з різних країн у період економічних потрясінь, доводить, що попередні фінансові обмеження посилюють проблеми ліквідності та грошових потоків, а також підвищують ризик несвоєчасного виконання зобов'язань перед фінансовими установами [48]. Отже, ліквідна спроможність підприємства формується не тільки конфігурацією активів, а й можливістю залучати зовнішній фінансовий ресурс та оперативно пристосовуватися до змін економічного середовища.

1.2. Нормативно-законодавча та інформаційна база оцінки фінансової стійкості і ліквідності

Діагностика фінансової стійкості та ліквідності потребує інформаційної бази, сформованої за єдиними правилами бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Законодавчі та нормативні акти регламентують порядок відображення господарських операцій, складання звітних форм, їх подання користувачам, публічного розкриття та аудиторської перевірки. Для аналізу використовують показники фінансової звітності, які характеризують активи, джерела фінансування, боргові зобов'язання, доходи, витрати, фінансовий результат, грошові потоки та зміни у власному капіталі. Примітки до звітності й аудиторський висновок доповнюють аналітичну базу, оскільки містять пояснення щодо облікової політики, структури окремих статей і чинників, які впливають на фінансовий стан підприємства.

Основні нормативно-законодавчі акти, які є базовими для проведення такої оцінки, систематизовано на рис. 1.3.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV [29]

- Базовий закон щодо ведення обліку та складання фінансової звітності. Для оцінки важливі: ст. 9 – первинні документи; ст. 11 – фінансова звітність; ст. 12 – консолідована звітність; ст. 12-1 – застосування МСФЗ; ст. 13 – звітний період; ст. 14 – подання й оприлюднення звітності. Звітний період – календарний рік; проміжна звітність складається за I квартал, перше півріччя та дев'ять місяців.

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», наказ Мінфіну від 07.02.2013 № 73 [21]

- Цей нормативний документ окреслює склад фінансової звітності, її цільове призначення та загальні правила подання. В аналізі фінансової стійкості й ліквідності основними джерелами виступають показники балансу, фінансових результатів, руху грошових коштів, змін у власному капіталі та приміток до звітності..

Постанова КМУ «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000 № 419» [30]

- Він регламентує організаційний порядок подання звітності, яка надалі використовується як база для фінансового аналізу. Без офіційно поданої фінансової звітності неможливо коректно оцінити динаміку активів, зобов'язань, власного капіталу, оборотних активів і поточних зобов'язань підприємства.

Міжнародні стандарти фінансової звітності, офіційний переклад МСФЗ 2025 року, оприлюднений Міністерством фінансів України [26]

- Застосовуються підприємствами, які складають звітність за МСФЗ. Для теми важливі: МСБО 1 – подання фінансової звітності; МСБО 7 – рух грошових коштів; МСФЗ 7 – розкриття фінансових інструментів; МСФЗ 9 – фінансові інструменти. Забезпечують оцінку боргового навантаження, грошових потоків, фінансових ризиків і ліквідності.

Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [27]

- Регулює податкові зобов'язання підприємства. Для дослідження важливо, що податкові платежі впливають на чистий фінансовий результат, нерозподілений прибуток, грошові потоки, поточні зобов'язання та здатність підприємства своєчасно здійснювати платежі.

Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII [14]

- Визначає поняття боржника, грошового зобов'язання, неплатоспроможності, загрози неплатоспроможності та превентивної реструктуризації. Важливий для оцінки ризику кризового фінансового стану: загроза неплатоспроможності пов'язується з неможливістю виконати грошові зобов'язання протягом наступних 12 місяців.

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-VIII [28]

- Цей акт окреслює правовий режим аудиторської перевірки фінансової звітності. Для оцінювання фінансового стану він має верифікаційне значення, оскільки аудиторський звіт підтверджує достовірність інформаційної бази, на якій ґрунтуються розрахунки ліквідності, платіжної спроможності та фінансової стійкості. Особлива роль такого підтвердження простежується щодо великих підприємств і суб'єктів, діяльність яких має суспільну значущість.

Рис. 1.3. Нормативно-законодавча база оцінки фінансової стійкості та ліквідності підприємства

Фінансовий аналіз ліквідності та стійкості підприємства спирається на дані, сформовані відповідно до вимог облікового й звітного регулювання. Нормативні акти визначають порядок накопичення облікової інформації, підготовки фінансових звітів, їх подання користувачам, публічного розкриття та перевірки

аудитором. Завдяки цьому аналітик отримує впорядковану інформаційну базу для розрахунку показників і формування обґрунтованих висновків. Основним носієм такої інформації виступає фінансова звітність підприємства. На рис. 1.4 систематизовано інформаційні джерела, що формують аналітичну базу для оцінювання фінансової стійкості та ліквідності підприємства.

Рис. 1.4. Інформаційна база оцінки фінансової стійкості та ліквідності підприємства

Джерело: сформовано за [29; 21; 28].

Отже, інформаційна база аналізу має охоплювати як офіційні форми фінансової звітності, так і деталізовані облікові та аналітичні дані, які дозволяють пояснити причини зміни ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Також, при формуванні інформаційної бази аналізу необхідно враховувати, за якими стандартами складена фінансова звітність підприємства – НП(С)БО чи МСФЗ, оскільки від цього залежить структура подання окремих статей активів, зобов'язань, власного капіталу, фінансових результатів і грошових потоків.

1.3. Методи та інструментарій оцінки фінансової стійкості і ліквідності підприємства

Інформаційною основою аналізу ліквідності та фінансової стійкості є звітні дані підприємства, оскільки вони відображають склад майна, джерела його фінансування, обсяг боргових зобов'язань, результати діяльності та рух коштів. Формування фінансової звітності здійснюється за вимогами чинного законодавства, НП(С)БО або МСФЗ [29]. НП(С)БО 1 визначає склад фінансової звітності, до якого входять баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал і примітки [21]. Сукупність цих форм дає змогу отримати необхідні показники для оцінювання платоспроможності, структури капіталу, ліквідності активів і фінансової стійкості підприємства.

Для аналізу ліквідності та фінансової стійкості підприємства використовують сукупність методів фінансового аналізу, які дають змогу оцінити зміну показників звітності, структуру активів і пасивів, рівень платоспроможності, фінансову незалежність та чинники впливу на фінансовий стан.

За підходом Мірошнікової Т. І., до базових методів фінансового аналізу належать горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний, порівняльний, трендовий і факторний аналіз [19, с. 441].

Горизонтальний аналіз дає змогу визначити зміну показників фінансової звітності за кілька періодів через розрахунок абсолютних відхилень і темпів приросту. Вертикальний аналіз характеризує структуру активів, власного капіталу та зобов'язань шляхом визначення частки окремих статей у загальному підсумку. Коефіцієнтний аналіз спрямований на розрахунок фінансових індикаторів, які відображають ліквідність, платоспроможність, автономію, залежність від позикового капіталу та рівень фінансового ризику. Факторний аналіз встановлює причини зміни фінансових показників і дає змогу оцінити вплив окремих чинників на ліквідність та фінансову стійкість підприємства [19, с. 441].

Порівняльний і трендовий аналіз поглиблюють оцінку фінансового стану, оскільки дозволяють простежити зміну показників у часі та зіставити результати за різними періодами. Ратайчак П., Шутовський Д. та Новицький Я. у дослідженні взаємозв'язку ліквідності й прибутковості підприємств у докризовий, кризовий і посткризовий періоди акцентують увагу на залежності цього зв'язку від економічних умов [49]. Такий підхід підтверджує доцільність аналізу ліквідності та фінансової стійкості в динаміці, адже саме динамічне оцінювання дає змогу виявити стабільні тенденції, фінансові ризики, погіршення або покращення фінансового стану підприємства.

Іванов М. пропонує поділяти підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства на базові та комплексні [12, с. 169]. Така класифікація може застосовуватися і під час аналізу ліквідності. Базові методи формують загальну характеристику фінансового стану підприємства, а комплексні підходи забезпечують детальне дослідження структури показників, їх динаміки, причин зміни та подальших фінансових тенденцій.

Градацію методів оцінки фінансової стійкості та ліквідності підприємства наведено на рис. 1.5.

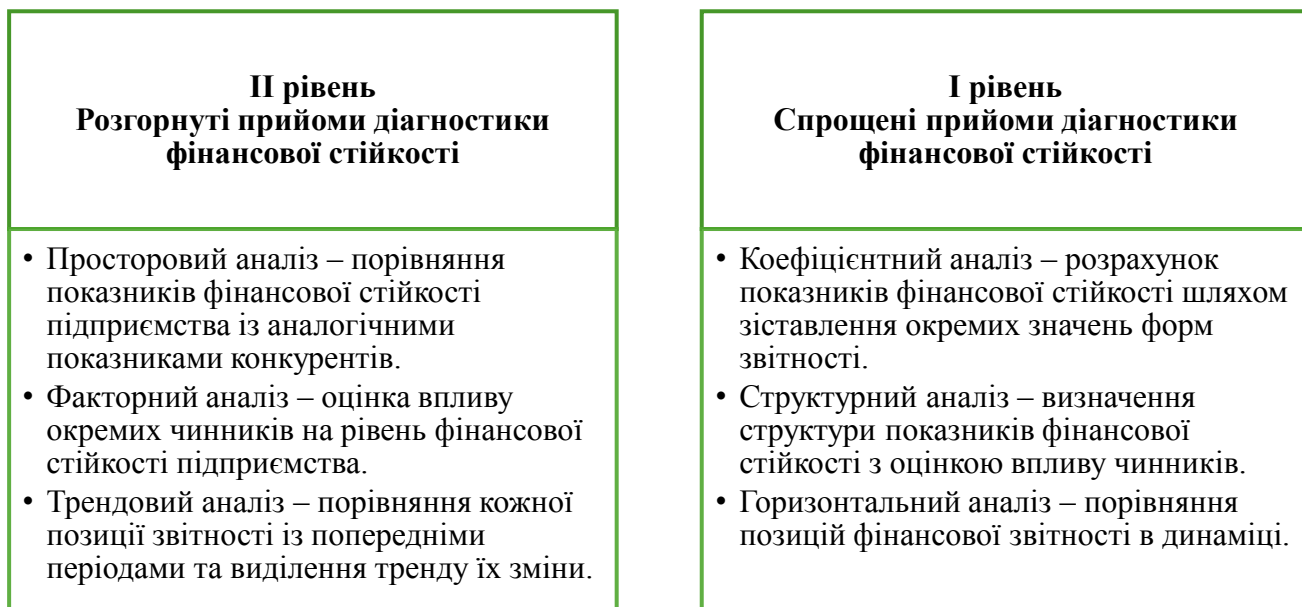

Рис. 1.5. Градація методів оцінки фінансової стійкості підприємства

Джерело: сформовано за [12, с.169].

Як видно з рис. 1.4, методи оцінки доцільно розглядати за рівнем глибини аналізу. Базові методи використовують для початкової характеристики фінансових показників підприємства, зокрема їх зміни за періодами, внутрішньої структури та взаємного співвідношення. Комплексні підходи дають змогу детальніше простежити розвиток фінансового стану, встановити причини відхилень і оцінити стійкість підприємства щодо підтримання ліквідності, платоспроможності та фінансової стабільності. Мірошнікова Т. І., підкреслює особливу роль коефіцієнтного методу, бо він дозволяє виявити сильні й слабкі сторони підприємства, але має проблему залежності від якості та порівнянності фінансової звітності [19, с.441].

Після визначення методів аналізу доцільно перейти до конкретних показників оцінки. Ліквідність відображає здатність підприємства погашати поточні зобов'язання, а фінансова стійкість – рівень його фінансової незалежності та стабільності джерел фінансування.

Основні показники ліквідності підприємства наведено на рис 1.6.

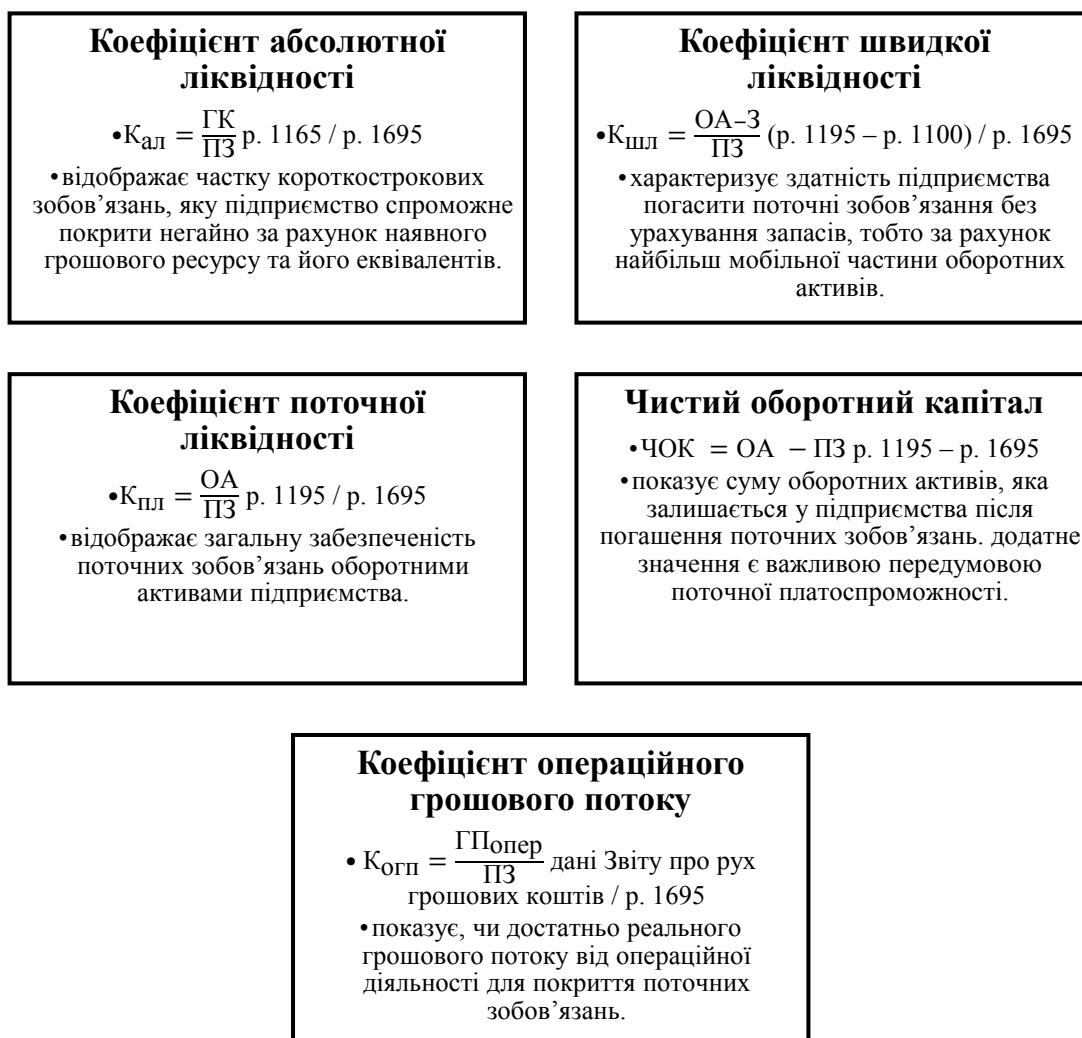

Рис. 1.6 Показники оцінки ліквідності підприємства

Джерело: сформовано за [25].

У методиці Мінфіну інтегральна характеристика фінансового стану формується за кількома блоками показників. Ліквідність підприємства оцінюють за коефіцієнтами миттєвої, швидкої та поточної ліквідності, а рівень капіталізації – за показниками маневреності капіталу, фінансової автономії та фінансової міцності. Інформаційною основою для розрахунку цих коефіцієнтів є баланс підприємства, у якому відображено грошові кошти, оборотні активи, запаси та поточні зобов'язання [25].

Склад абсолютних показників фінансової стійкості підприємства представлено на рис. 1.7.

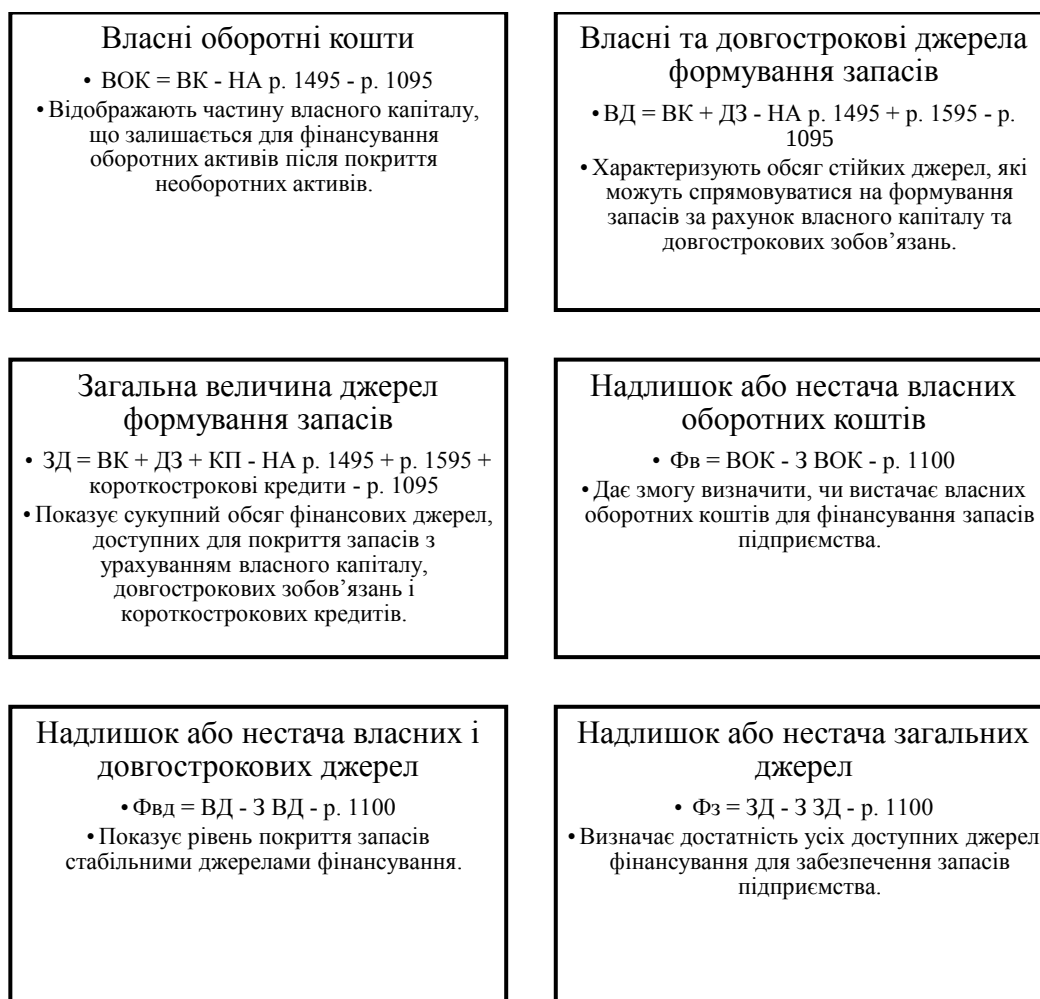

Рис. 1.7. Абсолютні показники фінансової стійкості підприємства
Джерело: сформовано за [6].

За абсолютними показниками фінансової стійкості оцінюють відповідність між обсягом запасів і джерелами їх фінансування. Вівчар О. Й., Кос Т. Ю., зазначають, що для такої оцінки доцільно визначати три показники: надлишок або нестачу власних оборотних коштів, надлишок або нестачу власних і довгострокових джерел фінансування, а також надлишок або нестачу загальної величини джерел фінансування [6, с. 116]. Саме за цими показниками визначається тип фінансової стійкості підприємства.

Рис. 1.8 відображає послідовність визначення типу фінансової стійкості підприємства.

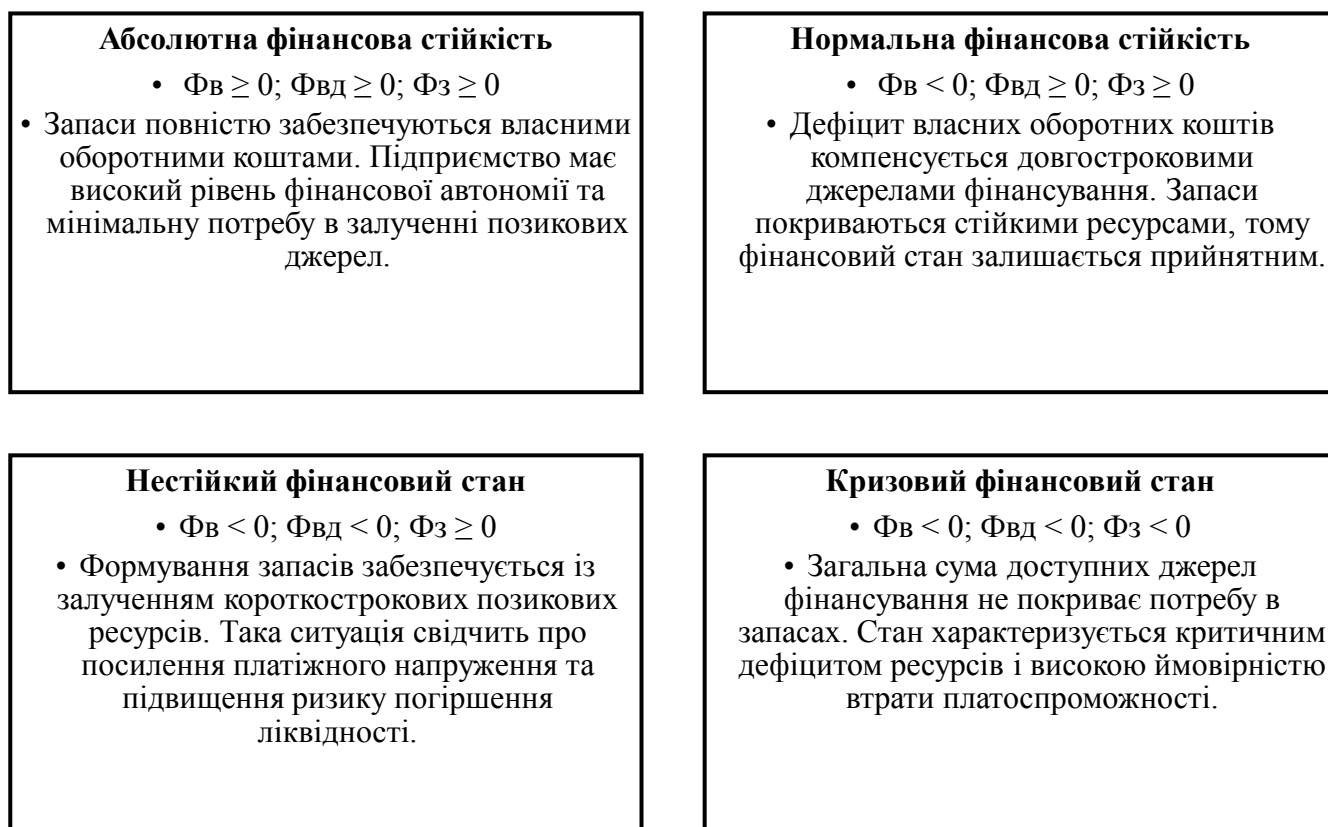

Рис. 1.8 Визначення типу фінансової стійкості підприємства

Джерело: сформовано за [30].

Ткаченко Є.Ю та Зінченко В.В. трактують нормальний фінансовий стан – як ситуація, коли власних оборотних коштів недостатньо, але з урахуванням довгострокових зобов'язань і короткострокових кредитів формування запасів забезпечується; нестійкий стан свідчить про порушення платоспроможності, а кризовий – про нестачу всіх основних джерел фінансування запасів [34, с.155].

Для повнішої характеристики фінансової стійкості використовують відносні показники, які відображають співвідношення власного й позикового капіталу, рівень фінансової самостійності підприємства та його залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Рис. 1.9 узагальнює відносні показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства.

Коефіцієнт автономії • $K_{\text{авт}} = \frac{\text{ВК}}{\text{А}}$ р. 1495 / р. 1300 • оцінка фінансової незалежності	Коефіцієнт фінансової залежності • $K_{\text{фз}} = \frac{\text{А}}{\text{ВК}}$ р. 1300 / р. 1495 • рівень залежності від позикових джерел
Коефіцієнт фінансового ризику • $K_{\text{р}} = \frac{\text{ЗК}}{\text{ВК}} (\text{р. 1595} + \text{р. 1695}) / \text{р. 1495}$ • співвідношення позикового і власного капіталу	Коефіцієнт фінансової стійкості • $K_{\text{фс}} = \frac{\text{ВК} + \text{ДЗ}}{\text{А}} (\text{р. 1495} + \text{р. 1595}) / \text{р. 1300}$ • частка стабільних джерел фінансування
Коефіцієнт маневреності власного капіталу • $K_{\text{м}} = \frac{\text{ВОК}}{\text{ВК}} (\text{р. 1495} - \text{р. 1095}) / \text{р. 1495}$ • мобільність власного капіталу	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами • $K_{\text{зво}} = \frac{\text{ВОК}}{\text{ОА}} (\text{р. 1495} - \text{р. 1095}) / \text{р. 1195}$ • покриття оборотних активів власними коштами
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами • $K_{\text{зз}} = \frac{\text{ВОК}}{\text{З}} (\text{р. 1495} - \text{р. 1095}) / \text{р. 1100}$ • забезпеченість запасів власними джерелами	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу • $K_{\text{ПК}} = (\text{р. 1595} + \text{р. 1695}) / \text{р. 1300}$ • частка позикового капіталу в активах
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів • $K_{\text{дз}} = \frac{\text{ДЗ}}{\text{ВК} + \text{ДЗ}} \text{р. 1595} / (\text{р. 1495} + \text{р. 1595})$ • роль довгострокових зобов'язань	Коефіцієнт поточної заборгованості • $K_{\text{пз}} = \frac{\text{ПЗ}}{\text{А}} \text{р. 1695} / \text{р. 1300}$ • частка короткострокових зобов'язань

Рис. 1.9. Відносні показники фінансової стійкості підприємства

Джерело: сформовано за [25].

Відносні індикатори фінансової стійкості розкривають капітальну конфігурацію підприємства, міру його боргової залежності та спроможність забезпечувати оборотні активи власним фінансовим ресурсом. Ліснічук О. А. та Нестерчук Т. А. до ключових параметрів такої оцінки зараховують коефіцієнти

автономії, фінансової залежності, фінансового ризику, маневреності власного капіталу, покриття відсотків і покриття запасів. Також зазначається, що фінансова стійкість оцінюється не лише через структуру капіталу, а й через забезпеченість активів власними оборотними засобами та джерелами фінансування [16, с.459].

Для узагальнення результатів оцінки може застосовуватися інтегральний показник фінансової стійкості або фінансового стану підприємства. Його сутність полягає в об'єднанні окремих фінансових коефіцієнтів в один узагальнювальний індикатор [34, с.157]:

$$I = \sum_{i=1}^n w_i \cdot p_i \quad (1.1)$$

де I – інтегральний показник;

w_i – вага окремого фінансового показника;

p_i – стандартизоване значення показника;

n – кількість показників, включених до оцінки.

Стандартизоване значення може визначатися за формулою [34, с.157]:

$$p_i = \frac{x_i}{a_i} \quad (1.2)$$

де x_i – фактичне значення показника;

a_i – нормативне або еталонне значення показника.

Інтегральна оцінка доцільна тоді, коли потрібно отримати узагальнений висновок про фінансовий стан підприємства. Водночас її застосування потребує обґрунтування складу показників, вагових коефіцієнтів і нормативної бази порівняння.

Комплексна фінансова діагностика підприємства передбачає одночасне застосування абсолютних і відносних індикаторів. Показники ліквідності дають змогу оцінити наявність ресурсів для покриття поточних боргів, а показники фінансової стійкості розкривають характер формування капіталу, залежність від позикових коштів і рівень забезпечення активів довгостроковими джерелами фінансування. Найбільш обґрунтованим є комплексний підхід, за якого коефіцієнтний аналіз доповнюється горизонтальним, вертикальним, трендовим, порівняльним і факторним аналізом. Саме таке поєднання методів дозволяє

пояснити причини зміни ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Висновки за розділом 1.

Узагальнення положень першого розділу свідчить, що фінансова стійкість і ліквідність формують основу оцінювання фінансового стану підприємства та характеризують його здатність підтримувати платоспроможність, фінансову рівновагу й стабільність діяльності. У розділі розкрито сутність фінансової стійкості як здатності підприємства підтримувати стабільну структуру капіталу, фінансову незалежність, платоспроможність і безперервність діяльності, а ліквідності – як здатності своєчасно виконувати поточні зобов'язання за рахунок грошових коштів та інших ліквідних активів. Також обґрунтовано, що взаємозв'язок між цими поняттями проявляється через джерела фінансування, склад активів, боргове навантаження, грошові потоки та здатність підприємства зберігати фінансову рівновагу. Окремо систематизовано нормативно-законодавчу та інформаційну базу оцінки, а також визначено основні методи й інструменти аналізу, показники й інтегральну оцінку стану підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ «Укрзалізниця»

АТ «Укрзалізниця» є ключовим підприємством залізничної галузі України, яке забезпечує вантажні та пасажирські перевезення, експлуатацію інфраструктури, обслуговування рухомого складу, ремонтні процеси, енергозабезпечення та інші допоміжні види діяльності. Загальну організаційно-правову характеристику АТ «Укрзалізниця», зокрема його реєстраційні дані, форму власності, статутний капітал та управлінські відомості, представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна інформація про АТ «Укрзалізниця»

Показник	Характеристика
Повна назва	Акціонерне товариство «Українська залізниця»
Скорочена назва	АТ «Укрзалізниця»
Назва англійською мовою	Joint Stock Company "Ukrainian Railways"
Код ЄДРПОУ	40075815
Організаційно-правова форма	Акціонерне товариство
Дата державної реєстрації	21.10.2015
Юридична адреса	03150, м. Київ, вул. Єжи Гедройця, буд. 5
Стан юридичної особи	Зареєстровано
Засновник	Держава Україна в особі Кабінету Міністрів України
Частка держави	100%
Статутний капітал	229 879 115 000 грн
Керівник	Перцовський Олександр Семенович
Основний вид діяльності	49.20 Вантажний залізничний транспорт
Інші важливі види діяльності	пасажирські залізничні перевезення, приміські перевезення, допоміжне обслуговування транспорту, складське господарство, ремонт і технічне обслуговування, будівництво залізниць, розподілення електроенергії
Відокремлені підрозділи	48 філій

Джерело: сформовано за [3].

Дані табл. 2.1 показують, що АТ «Укрзалізниця» є великим державним акціонерним товариством зі складною організаційною структурою та широким переліком видів діяльності. Основним напрямом є вантажний залізничний транспорт, однак фактично підприємство виконує значно ширший комплекс функцій: пасажирські перевезення, утримання інфраструктури, ремонт рухомого складу, енергозабезпечення, будівництво залізниць, складську та допоміжну транспортну діяльність.

Організаційну структуру АТ «Укрзалізниця» наведено в дод. А. Як видно, управління підприємством має багаторівневу побудову: на верхньому рівні розміщені вищий орган управління та наглядова рада, нижче – голова правління і центральні напрями управління за основними функціональними блоками [24].

Структура поділена на центри та департаменти, що відповідають за фінанси, персонал, вантажні перевезення, інфраструктуру, ремонт і виробництво, пасажирські перевезення, правову роботу, безпеку, закупівлі, цифрову трансформацію, комунікації та управління ризиками. Окремо виділено відокремлені підрозділи АТ «Укрзалізниця», зокрема регіональні філії залізниць, філії з енергозабезпечення, логістики, пасажирських перевезень, ремонту, воєнізованої охорони та інші спеціалізовані підрозділи. Така структура свідчить, що підприємство має складну функціонально-галузеву систему управління, у якій поєднуються централізоване стратегічне керівництво та окремі напрями операційної діяльності.

Економічний стан АТ «Укрзалізниця» доцільно оцінювати за показниками 2021-2025 рр., оскільки цей період охоплює кілька різних етапів діяльності підприємства. Дані за 2021 р. відображають ситуацію до повномасштабної війни, показники 2022 р. характеризують вплив воєнних ризиків, результати 2023 р. дають змогу оцінити ознаки відновлення, а показники 2024-2025 рр. відображають подальшу зміну фінансово-економічного стану підприємства.

Табл. 2.2 містить ключові показники, що характеризують діяльність підприємства.

Таблиця 2.2

**Динаміка основних економічних показників діяльності АТ «Укрзалізниця»
за 2021-2025 роки, млн.грн**

Показник	Роки					Відношення 2025/2021	
	2021	2022	2023	2024	2025	абс.відх	темп, %
Чистий дохід від реалізації	85456,1	75034,6	92617,6	102870,9	88979,8	3523,7	104,1
Собівартість реалізації	82209,0	73670,6	83949,6	97185,6	100450,4	18241,4	122,2
Валовий прибуток / збиток	3247,1	1364,1	8668,0	5685,3	-11470,6	-14717,7	-353,3
Фінансовий результат від операційної діяльності	2898,5	59,9	5382,1	-1121,5	-3628,2	-6526,6	-125,2
Чистий фінансовий результат	427,7	-9642,8	5044,1	-2710,8	-7663,4	-8091,2	-1791,7
Середньорічна вартість активів	258267,6	254471,2	260964,9	275699,8	288965,7	30698,1	111,9
Власний капітал	199367,3	190621,2	193952,4	188742,5	180775,9	-18591,4	90,7
Зобов'язання	60006,0	58947,9	78408,3	90296,3	118116,7	58110,7	196,8
Кількість працівників	232837	210742	187620	178616	169952	-62885	73,0

Джерело: сформовано за [39].

У 2021-2025 роках АТ «Укрзалізниця» працювало в умовах нерівномірної зміни доходів і витрат. За цей період чистий дохід зріс помірно: з рівня 2021 року він збільшився на 3523,7 млн грн, або на 4,1%. Натомість собівартість підвищилася значно сильніше – на 18241,4 млн грн, або на 22,2%. Така різниця у темпах зміни свідчить про посилення витратного навантаження на підприємство. Разом із цим спостерігалось зменшення власного капіталу на 18591,4млн грн та майже дворазове зростання зобов'язань на 58110,7млн грн, що вказує на посилення фінансової залежності підприємства. Крім того, кількість працівників скоротилася на 62885 осіб, або на 27,0%, що може бути пов'язано з оптимізацією витрат та організаційними змінами в діяльності АТ «Укрзалізниця».

Для наочного відображення змін доцільно порівняти основні показники АТ «Укрзалізниця» у 2021р., тобто до початку повномасштабної війни, та у 2025р. На рис. 2.1 представлено зміну ключових економічних показників підприємства за цими двома роками.

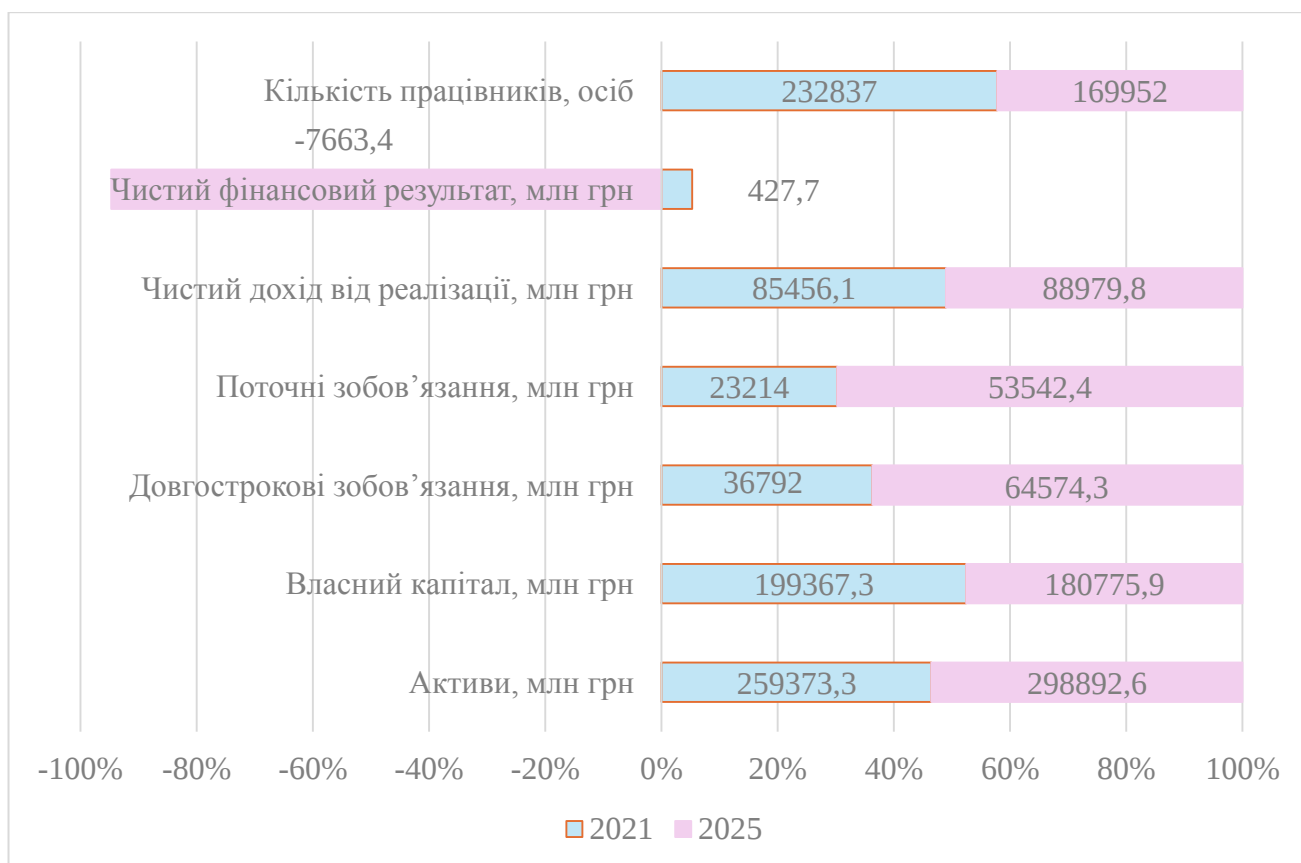

Рис. 2.1. Порівняння основних економічних показників АТ «Укрзалізниця»,
млн.грн

Джерело: сформовано за [39].

Як видно з рис. 2.1, у 2025 р. Порівняно з 2021 р. Активи та зобов'язання підприємства зросли, однак чисельність персоналу і власний капітал зменшилися. Найбільш негативною є зміна чистого фінансового результату: якщо у 2021 р. Підприємство отримало прибуток, то у 2025 р. Зафіксовано значний збиток, що свідчить про посилення фінансового навантаження на підприємство в умовах воєнних ризиків, нестабільності перевезень і зростання витрат.

Дані табл. 2.2 та рис. 2.1 показують, що у 2021-2025 рр. АТ «Укрзалізниця» зберігало значний масштаб діяльності, однак його фінансово-економічний стан був нестабільним. Найбільш помітними є скорочення чисельності персоналу, нерівномірна динаміка доходу, перехід від прибутковості до збитковості у 2022, 2024 і 2025 рр., зростання активів та одночасне збільшення боргового навантаження. Тобто підприємство продовжує виконувати ключові функції у транспортній системі країни, але працює в умовах фінансового напруження.

Для більш детальної оцінки змін основних економічних показників діяльності АТ «Укрзалізниця» доцільно провести їх горизонтальний аналіз. Такий аналіз дає змогу визначити абсолютні та відносні зміни показників у динаміці, виявити тенденції зростання або зниження доходів, витрат, фінансових результатів, активів, капіталу, зобов'язань та чисельності працівників.

Результати горизонтального аналізу основних економічних показників АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки представлено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз основних економічних показників АТ
«Укрзалізниця» за 2021-2025 роки, млн грн

Показник	Роки					Відхилення 2025/2021	
	2021	2022	2023	2024	2025	мон. грн	%
Чистий дохід	85456,1	75034,6	92617,6	102870,9	88979,8	3523,7	4,12
Собівартість	82209,0	73670,6	83949,6	97185,6	100450,4	18241,4	22,19
Валовий прибуток / збиток	3247,1	1364,1	8668,0	5685,3	-11470,6	-14717,7	-453,26
Операційний прибуток / збиток	2898,5	59,9	5382,1	-1121,5	-3628,2	-6526,6	-225,18
Чистий прибуток / збиток	427,7	-9642,8	5044,1	-2710,8	-7663,4	-8091,2	-1891,67
Активи	259373,3	249569,1	272360,7	279038,8	298892,6	39519,3	15,24
Власний капітал	199367,3	190621,2	193952,4	188742,5	180775,9	-18591,4	-9,33
Поточні зобов'язання	23214,0	13326,5	17324,5	18429,7	53542,4	30328,4	130,65

Джерело: сформовано за [39].

Для наочного відображення змін обсягу реалізації доцільно проаналізувати динаміку чистого доходу АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки. Графічне представлення цього показника наведено на рис. 2.2.

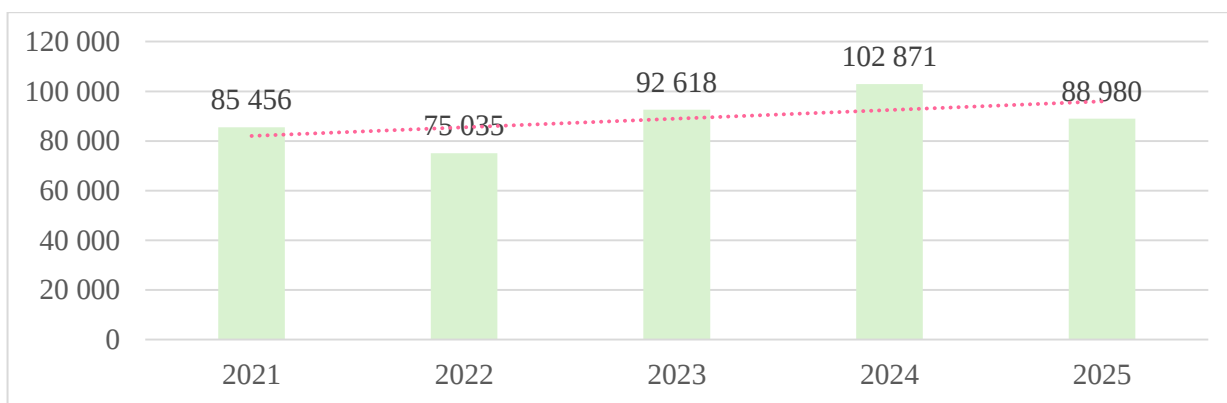

Рис. 2.2. Динаміка чистого доходу АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 р.,
млн.грн

Джерело: сформовано за [39].

Дані рис. 2.2 свідчать про хвилюподібну зміну чистого доходу АТ «Укрзалізниця» у 2021-2025 роках. Максимальний обсяг чистого доходу зафіксовано у 2024 році, мінімальний – у 2022 році, що відображає нерівномірність формування доходів підприємства протягом аналізованого періоду.

Чистий фінансовий результат концентрує підсумковий ефект діяльності підприємства, оскільки фіксує остаточний прибуток або збиток після врахування доходів, витрат та інших операційних і фінансових впливів. Його зміну в АТ «Укрзалізниця» за досліджуваний період відображено на рис. 2.3.

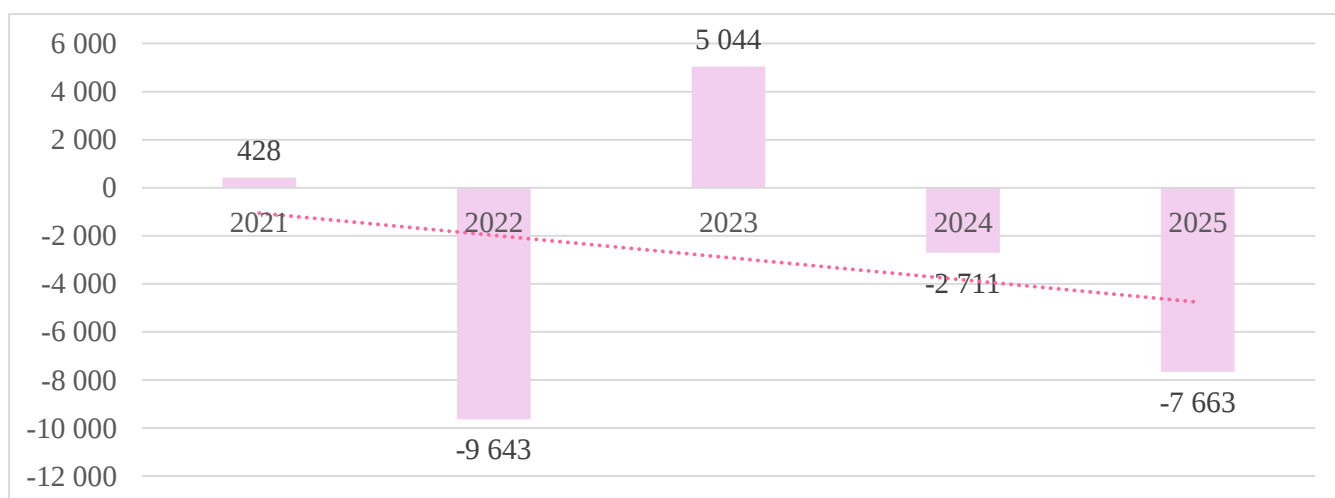

Рис. 2.3. Динаміка чистого фінансового результату АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 р., млн.грн

Джерело: сформовано за [39].

Чистий фінансовий результат АТ «Укрзалізниця» у досліджуваному періоді мав нерівномірну траєкторію. Найвищий фінансовий ефект підприємство отримало у 2023 році, коли прибуток становив 5044,1 млн грн. Найбільше просідання показника відбулося у 2022 році. Збитковий результат 2025 року свідчить про погіршення підсумкової ефективності діяльності та ускладнення фінансової ситуації підприємства.

Для оцінки співвідношення доходів і витрат підприємства доцільно порівняти динаміку чистого доходу та собівартості реалізації. Таке порівняння дає змогу визначити, наскільки витрати підприємства відповідають обсягам отриманого доходу. Співвідношення доходів і собівартості підприємства наведено на рис. 2.4.

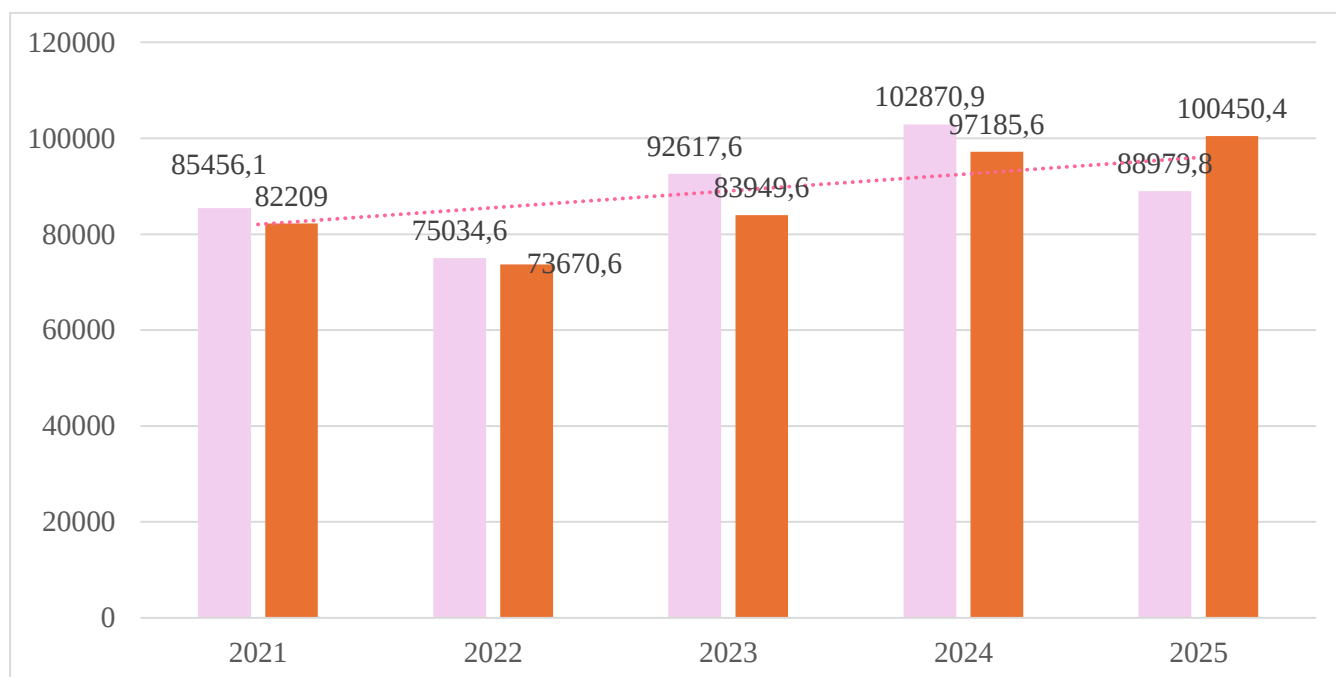

Рис. 2.4. Співвідношення доходів і собівартості АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 р., млн.грн

Джерело: сформовано за [39].

У 2021-2024 роках АТ «Укрзалізниця» мало позитивне співвідношення між чистим доходом і собівартістю реалізації, що давало змогу формувати валовий прибуток. У 2025 році витратна частина перевищила дохідну: собівартість реалізації становила 100450,4 млн грн, а чистий дохід - 88979,8 млн грн. Така

зміна свідчить про погіршення ефективності основної діяльності та зростання навантаження на фінансовий результат підприємства.

Таким чином, АТ «Укрзалізниця» є стратегічно важливим державним підприємством зі складною організаційною структурою та широким спектром діяльності. У 2021-2025 рр. підприємство зберігало значні масштаби функціонування, однак його фінансово-економічний стан характеризувався нестабільністю. Незважаючи на зростання чистого доходу та активів у 2025 р. порівняно з 2021 р., спостерігалось випереджальне зростання собівартості, погіршення фінансових результатів, скорочення власного капіталу та збільшення зобов'язань. Особливо негативним є перехід від прибуткової діяльності у 2021 р. до збитковості у 2025 р., що свідчить про посилення фінансового навантаження на підприємство. Таким чином, АТ «Укрзалізниця» продовжує виконувати ключову роль у транспортній системі України, проте його діяльність у досліджуваному періоді відбувалася в умовах зростання витрат, воєнних ризиків і погіршення окремих показників фінансової стійкості.

2.2. Оцінка майнового стану, структури капіталу та фінансових результатів АТ «Укрзалізниця»

Оцінка майнового стану, структури капіталу та фінансових результатів АТ «Укрзалізниця» є важливим етапом аналізу фінансової стійкості підприємства, оскільки саме склад активів і джерел їх фінансування визначає рівень платоспроможності, ліквідності та залежності підприємства від позикових ресурсів.

Для проведення аналізу використано дані Балансу та Звіту про фінансові результати АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки. Розрахункові таблиці подано у додатках: динаміку складу та структури активів – у додатку Б, горизонтальний аналіз активів – у додатку В, структуру оборотних активів – у додатку Г, динаміку складу та структури пасивів – у додатку Д, горизонтальний аналіз джерел

формування капіталу – у додатку Е, співвідношення власного і позикового капіталу – у додатку Є.

У 2021-2025 роках майновий потенціал АТ «Укрзалізниця» зріс: загальна сума активів збільшилася на 39519,3 млн грн і досягла 298892,6 млн грн проти 259373,3 млн грн у 2021 році. Темп приросту становив 15,2%. Найбільшу частину активів формували необоротні активи, що пояснюється високою капіталомісткістю залізничної галузі. На кінець досліджуваного періоду їх вартість становила 270749,0 млн грн, або 90,58% активів підприємства..

Водночас оборотні активи зросли з 13072,4 млн грн у 2021 році до 28143,6 млн грн у 2025 році. Їх частка у структурі активів збільшилася з 5,04% до 9,42%, що свідчить про певне посилення мобільної частини майна підприємства. Проте навіть у 2025 році оборотні активи займали менше десятої частини загальної вартості активів, що вказує на обмежену гнучкість майнової структури підприємства з позиції ліквідності. Динаміку необоротних і оборотних активів АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки представлено на рис. 2.5.

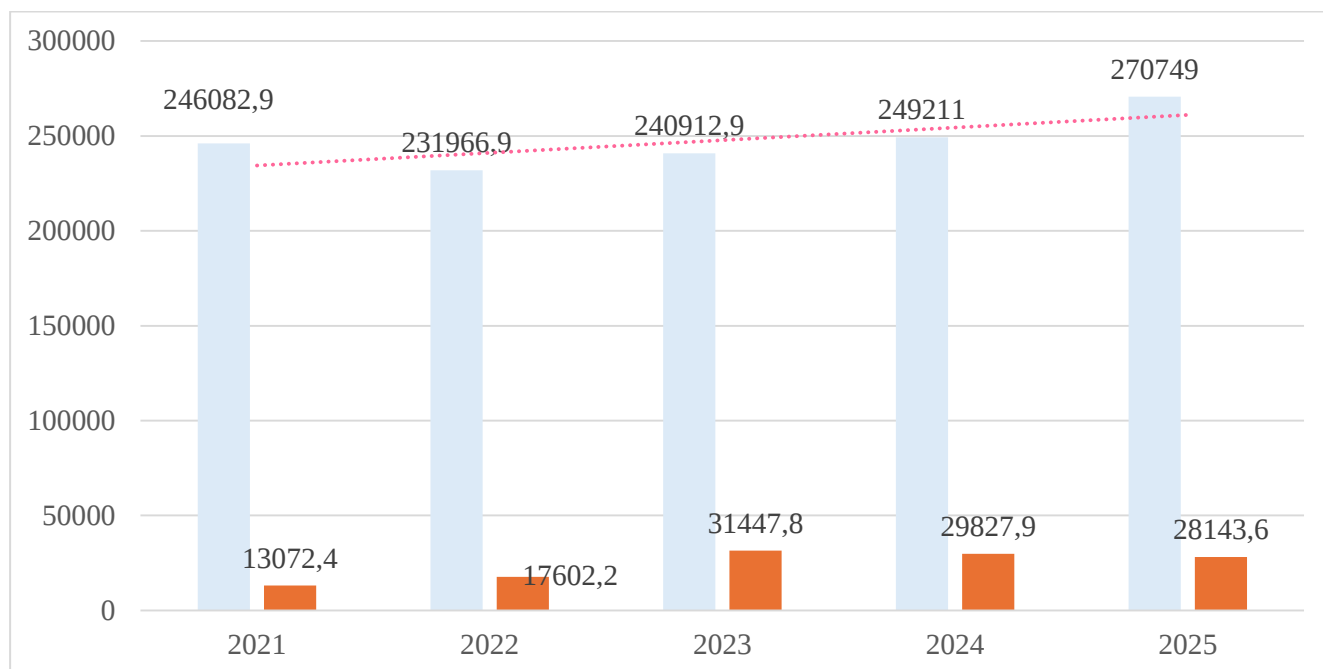

Рис. 2.5. Динаміка необоротних і оборотних активів АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки, млн. грн

Джерело: сформовано за [39].

Динаміка необоротних і оборотних активів свідчить, що упродовж 2021-2025 років необоротні активи залишалися домінуючою складовою майна АТ «Укрзалізниця». Зростання активів підприємства відбулося за рахунок обох складових майна. Необоротна частина збільшилася з 246082,9 млн грн до 270749,0 млн грн, а оборотна - з 13072,4 млн грн до 28143,6 млн грн. Однак структура активів зберігає капіталомісткий характер: основну частину майна формують необоротні активи, тоді як оборотні активи мають значно меншу питому вагу.

За даними додатку В, найбільший вплив на зростання активів у 2021-2025 роках мали необоротні активи та окремі складові оборотних активів. Найбільш помітні зміни відбулися за статтею незавершених капітальних інвестицій: їх обсяг зріс на 16878,1 млн грн, або на 234,5%. Така динаміка вказує на розширення інвестиційної діяльності підприємства та значний обсяг проєктів, які перебувають на стадії реалізації. Основні засоби збільшилися на 7993,8 млн грн, або на 3,6%. Помірний приріст цієї статті за умов високого рівня зношеності основних засобів свідчить про потребу подальшого оновлення матеріально-технічної бази АТ «Укрзалізниця».

Структура оборотних активів, наведена у додатку Г, показує, що у 2025 році найбільшу частку займали запаси та грошові кошти. Основу оборотних активів формували дві статті: запаси та грошові кошти з їх еквівалентами. Запаси дорівнювали 13811,8 млн грн і становили 49,08% оборотних активів, тоді як грошові кошти та їх еквіваленти сягали 10957,5 млн грн, або 38,93%. Така структура показує концентрацію оборотних ресурсів у матеріальній складовій та найбільш ліквідних активах.

У структурі оборотних активів АТ «Укрзалізниця» у 2025 році переважали запаси, частка яких становила 49,08%. Друге місце займали грошові кошти та їх еквіваленти – 38,93%.

Структуру оборотних активів АТ «Укрзалізниця» у 2025 році представлено на рис. 2.6.

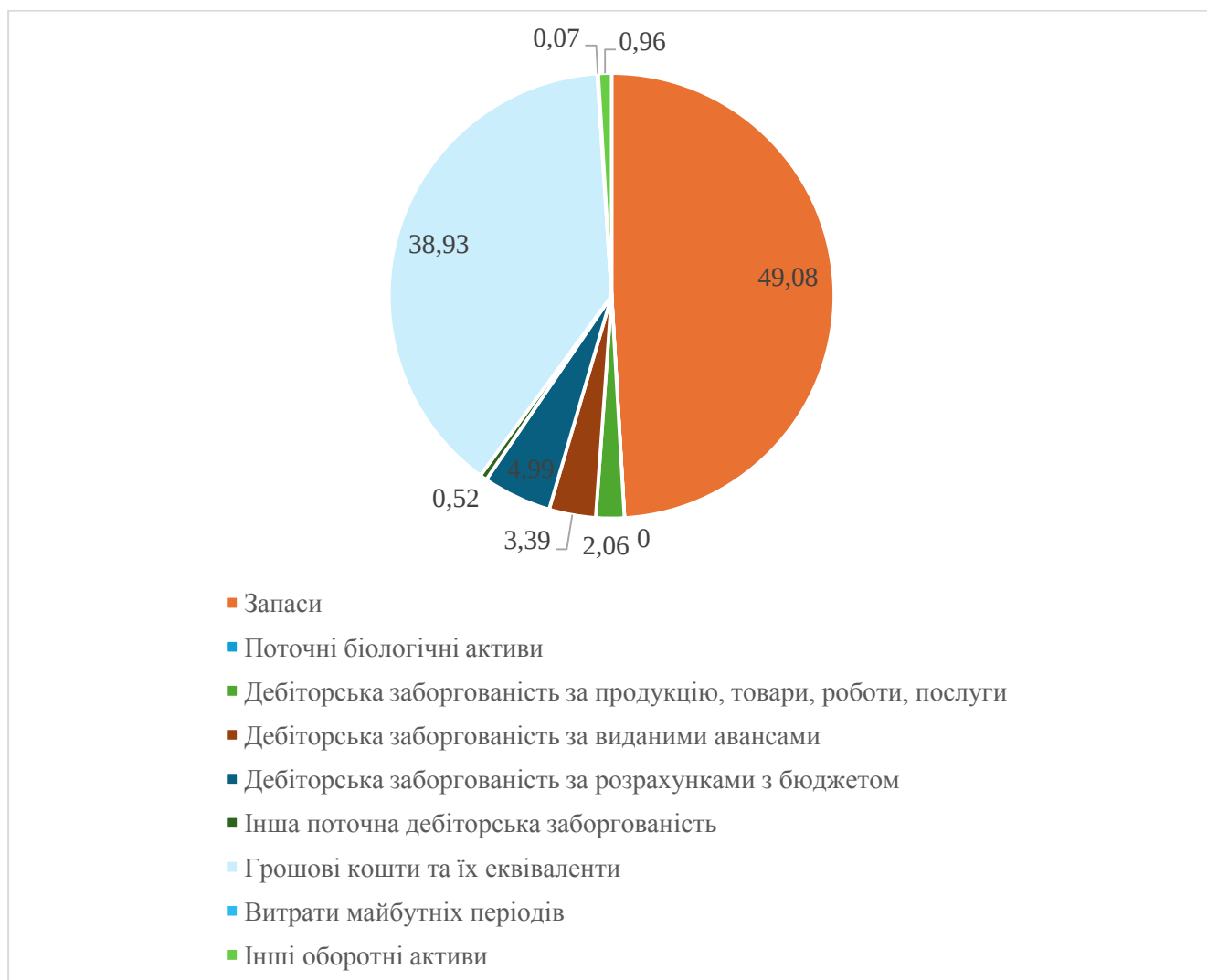

Рис. 2.6. Структура оборотних активів АТ «Укрзалізниця» у 2025 році, %
Джерело: сформовано за [39].

Показники додатка Д відображають зміну структури джерел фінансування АТ «Укрзалізниця» та поступове зменшення ролі власного капіталу в пасивах підприємства. У 2021 році власний капітал становив 199367,3 млн грн, що відповідало 76,86% загальної суми пасивів. У 2025 році його обсяг скоротився до 180775,9 млн грн, а частка зменшилася до 60,48%. Така зміна свідчить про ослаблення фінансування за рахунок власних джерел і зростання залежності підприємства від залученого капіталу.

Паралельно посилилася роль позикових ресурсів у фінансуванні діяльності. Боргове навантаження підприємства посилюється за обома групами зобов'язань.

Обсяг довгострокових зобов'язань і забезпечень збільшився до 64574,3 млн грн проти 36792,0 млн грн на початку періоду. Поточна частина зобов'язань і забезпечень також зросла: з 23214,0 млн грн до 53542,4 млн грн. Найбільш відчутним є нарощення короткострокової заборгованості у 2025 році, оскільки така зміна підвищує тиск на ліквідність і потребує більш жорсткого контролю за платіжним календарем підприємства.

Рис. 2.7 відображає структуру джерел фінансування АТ «Укрзалізниця» у 2025 році.

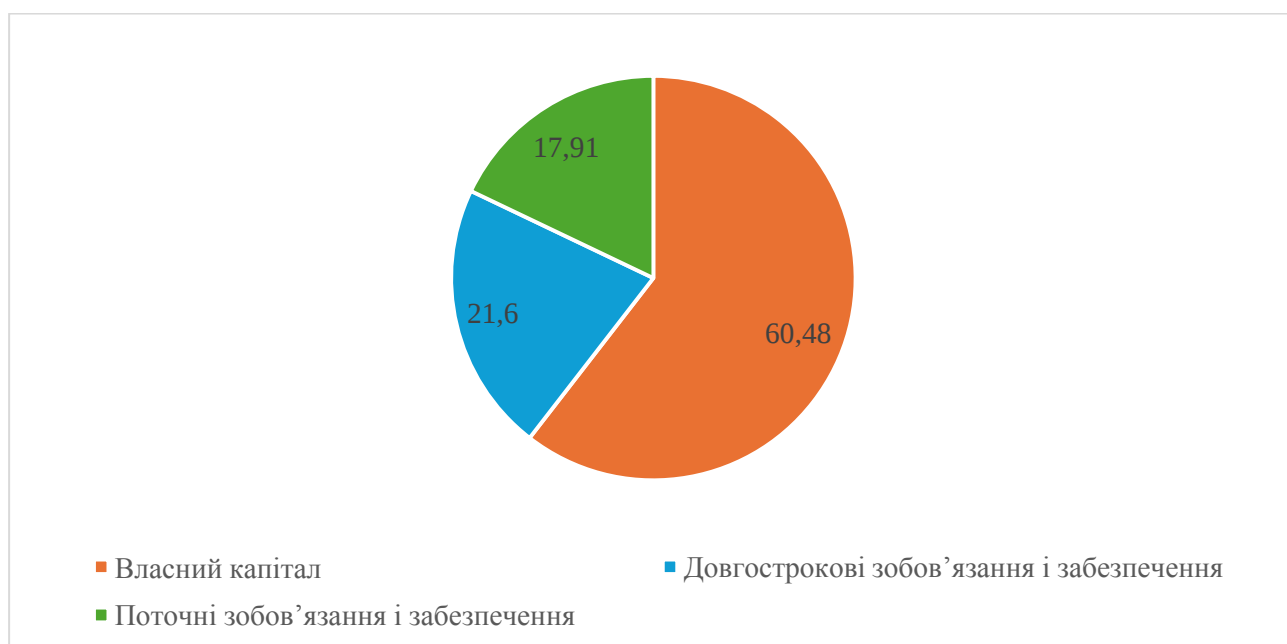

Рис. 2.7. Структура джерел фінансування АТ «Укрзалізниця» у 2025 році, %
Джерело: сформовано за [39].

Рис. 2.7 відображає капітальну будову фінансування активів АТ «Укрзалізниця» у 2025 році. Провідну позицію у пасивах зберіг власний капітал із часткою 60,48%. Довгострокові й поточні зобов'язання сукупно сформували 39,52% джерел фінансування, що вказує на помітніше залучення боргового ресурсу до забезпечення діяльності підприємства.

Горизонтальний аналіз джерел формування капіталу, поданий у додатку Е, показує істотне нарощення зобов'язань АТ «Укрзалізниця» у 2021-2025 роках. Загальний обсяг зобов'язань підприємства зріс майже вдвічі: з 60006,0 млн грн до 118116,7 млн грн. Приріст становив 58110,7 млн грн, або 96,84%.

Найшвидше збільшувалися поточні зобов'язання і забезпечення, які зросли на 30328,4 млн грн, або на 130,65%. Така динаміка вказує на посилення короткострокового фінансового навантаження на АТ «Укрзалізняця».

Динаміку власного та позикового капіталу АТ «Укрзалізняця» за 2021-2025 роки представлено на рис. 2.8.

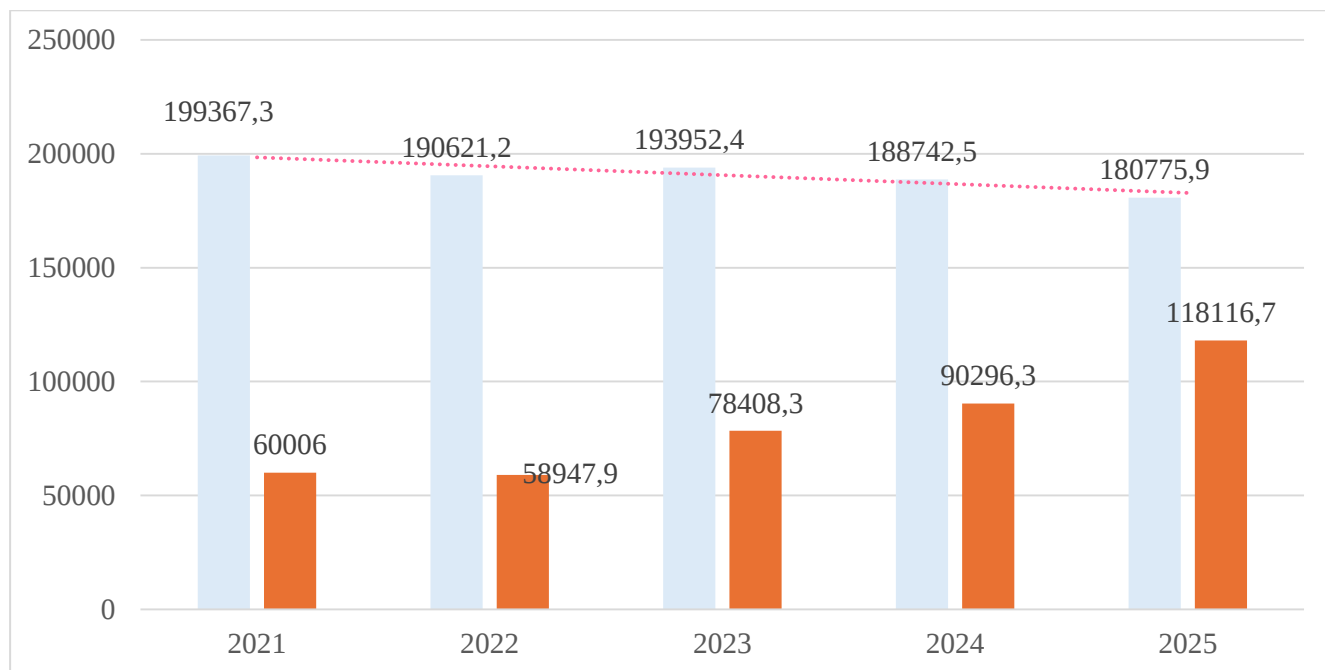

Рис. 2.8. Динаміка власного та позикового капіталу АТ «Укрзалізняця» за 2021-2025 роки, млн. грн

Джерело: сформовано за [39].

Рис. 2.8 фіксує зміну капітальної конфігурації АТ «Укрзалізняця» у 2021-2025 роках: власний капітал поступово втрачав питому вагу, а позикові джерела демонстрували стійке нарощення. Обсяг позикового капіталу збільшився з 60006,0 млн грн у 2021 році до 118116,7 млн грн у 2025 році. Така динаміка вказує на посилення боргової залежності підприємства та звуження його фінансової автономії.

Показники додатка Є демонструють посилення ролі залученого капіталу у фінансуванні діяльності АТ «Укрзалізняця». У 2021 році власні джерела формували 76,86% пасивів, а у 2025 році їх частка знизилася до 60,48%. Натомість питома вага позикового капіталу зросла з 23,14% до 39,52%, що

свідчить про збільшення залежності підприємства від зовнішнього фінансування. Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу підвищився з 0,30 до 0,65, тобто у 2025 році кожна 1 грн власного капіталу супроводжувалася 0,65 грн залучених джерел фінансування.

Аналіз фінансових результатів АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз фінансових результатів АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки, млн грн

Показник	2021	2022	2023	2024	2025	Відхилення 2025/2021
Чистий дохід від реалізації продукції	85456,1	75034,6	92617,6	102870,9	88979,8	3523,7
Собівартість реалізованої продукції	82209,0	73670,6	83949,6	97185,6	100450,4	18241,4
Валовий прибуток / збиток	3247,1	1364,1	8668,0	5685,3	-11470,6	-14717,7
Інші операційні доходи	3036,3	11782,1	2661,0	1927,6	13505,8	10469,4
Адміністративні витрати	315,9	241,4	247,3	255,9	248,0	-67,9
Витрати на збут	38,4	13,6	14,3	9,0	1,9	-36,6
Інші операційні витрати	3030,6	12831,2	5685,3	8469,6	5413,5	2382,8
Фінансовий результат від операційної діяльності	2898,5	59,9	5382,1	-1121,5	-3628,2	-6526,6
Дохід від участі в капіталі	132,3	0,0	15,7	68,1	126,4	-5,9
Інші фінансові доходи	61,0	244,8	1103,0	1702,7	618,1	557,1
Інші доходи	966,3	9980,7	3240,4	1524,5	1691,7	725,4
Фінансові витрати	3724,9	3597,0	4128,2	4822,6	5365,8	1641,0
Втрати від участі в капіталі	0,0	28,5	2,0	0,0	0,0	0,0
Інші витрати	1,7	16018,6	560,9	57,9	1105,2	1103,5
Фінансовий результат до оподаткування	331,4	-9358,6	5050,1	-2706,7	-7663,0	-7994,4
Чистий фінансовий результат	427,7	-9642,8	5044,1	-2710,8	-7663,4	-8091,2

Джерело: сформовано за [39].

За 2021-2025 роки чистий дохід АТ «Укрзалізниця» збільшився з 85456,1млн грн до 88979,8млн грн, тобто на 3523,7млн грн. Основним чинником погіршення результатів основної діяльності стало випереджальне зростання собівартості реалізації. За досліджуваний період вона збільшилася на 18241,4 млн грн, що призвело до зміни валового результату з прибуткового на збитковий.

Якщо у 2021 році валовий прибуток становив 3247,1 млн грн, то у 2025 році підприємство отримало валовий збиток 11470,6 млн грн.

Найкращий фінансовий результат за аналізований період спостерігався у 2023 році, коли чистий прибуток становив 5044,1млн грн. Проте у 2024-2025 роках фінансовий стан за результатами діяльності погіршився: чистий збиток становив відповідно 2710,8млн грн і 7663,4млн грн, що свідчить про посилення витратного навантаження та недостатність доходів для покриття операційних і фінансових витрат.

Табл. 2.5 відображає зміну витратомісткості діяльності АТ «Укрзалізниця» за досліджуваний період.

Таблиця 2.5

Аналіз рівня витратомісткості діяльності АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки, %

Показник	Формула розрахунку	2021	2022	2023	2024	2025
Рівень собівартості реалізації	Собівартість / Чистий дохід*100	96,20	98,18	90,64	94,47	112,89
Рівень адміністративних витрат	Адміністративні витрати / Чистий дохід*100	0,37	0,32	0,27	0,25	0,28
Рівень витрат на збут	Витрати на збут / Чистий дохід*100	0,04	0,02	0,02	0,01	0,00
Рівень інших операційних витрат	Інші операційні витрати / Чистий дохід*100	3,55	17,10	6,14	8,23	6,08
Операційна витратомісткість	Операційні витрати / Чистий дохід*100	100,16	115,62	97,06	102,96	119,26
Рівень фінансових витрат	Фінансові витрати / Чистий дохід*100	4,36	4,79	4,46	4,69	6,03
Рівень інших витрат	Інші витрати / Чистий дохід*100	0,00	21,35	0,61	0,06	1,24
Загальна витратомісткість до оподаткування	Загальні витрати до оподаткування / Чистий дохід*100	104,52	141,80	102,11	107,71	126,53

Джерело: сформовано за [39].

У 2025 році на кожні 100 грн чистого доходу АТ «Укрзалізниця» припадало 112,89 грн собівартості реалізації. Таке співвідношення означає перевищення виробничих витрат над доходом від реалізації та формування валового збитку ще до врахування адміністративних, фінансових та інших витрат.

Найбільш проблемними роками за витратомісткістю були 2022 та 2025 роки. У 2022 році загальна витратомісткість до оподаткування становила 141,80%, що було зумовлено значним обсягом інших операційних та інших витрат. У 2025 році цей показник дорівнював 126,53%, що також свідчить про перевищення витрат над доходами та формування збиткової моделі діяльності.

Показники рентабельності діяльності АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Показники рентабельності діяльності АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки, %

Показник	Формула розрахунку	2021	2022	2023	2024	2025
Валова рентабельність продажу	Валовий фінансовий результат / Чистий дохід*100	3,80	1,82	9,36	5,53	-12,89
Операційна рентабельність продажу	Операційний фінансовий результат / Чистий дохід*100	3,39	0,08	5,81	-1,09	-4,08
Чиста рентабельність продажу	Чистий фінансовий результат / Чистий дохід*100	0,50	-12,85	5,45	-2,64	-8,61
Рентабельність активів	Чистий фінансовий результат / Середньорічна вартість активів*100	0,17	-3,79	1,93	-0,98	-2,65
Рентабельність власного капіталу	Чистий фінансовий результат / Середньорічний власний капітал*100	0,21	-4,95	2,62	-1,42	-4,15
Рентабельність операційних витрат	Операційний фінансовий результат / Операційні витрати*100	3,39	0,07	5,99	-1,06	-3,42
Рентабельність загальних витрат до оподаткування	Фінансовий результат до оподаткування / Загальні витрати до оподаткування*100	0,37	-8,80	5,34	-2,44	-6,81

Джерело: сформовано за [39].

Аналіз рентабельності підтверджує нестабільність фінансових результатів АТ «Укрзалізниця». Найсприятливіша рентабельна позиція підприємства сформувалася у 2023 році: валова рентабельність продажу становила 9,36%, операційна – 5,81%, чиста – 5,45%. Ці значення характеризують тимчасове відновлення здатності АТ «Укрзалізниця» трансформувати дохід у фінансовий результат.

У 2025 році рентабельність АТ «Укрзалізниця» характеризувалася від’ємними значеннями за всіма основними показниками. Валова рентабельність продажу дорівнювала -12,89%, чиста рентабельність продажу становила -8,61%, рентабельність активів склала -2,65%, а рентабельність власного капіталу становила -4,15%. Активи та власний капітал у 2025 році не забезпечували прибутковості, а діяльність підприємства супроводжувалася збитками. Найбільш суттєвим фактором погіршення стала ситуація, коли собівартість перевищила чистий дохід, що негативно вплинуло на валовий, операційний і чистий фінансовий результат.

Отже, за результатами оцінки майнового стану, структури капіталу та фінансових результатів АТ «Укрзалізниця» встановлено, що у 2021-2025 роках активи підприємства зросли з 259373276тис.грн до 298892591тис.грн, однак їх структура залишалася переважно необоротною: у 2025 році необоротні активи становили 90,58% майна, що свідчить про високу капіталомісткість діяльності та обмежену частку ліквідних активів. Оборотні активи збільшилися до 28143589тис.грн, але їх частка залишилася незначною 9,42%. У структурі джерел фінансування спостерігалось погіршення: власний капітал скоротився з 199367256тис.грн до 180775880тис.грн, тоді як позиковий капітал зріс із 60006020тис.грн до 118116711тис.грн, що посилює боргове навантаження та знизило фінансову автономію підприємства. Фінансові результати також мали нестабільну динаміку: після прибуткового 2023 року у 2024-2025 роках підприємство знову стало збитковим, а у 2025 році чистий збиток становив 7663426тис.грн. Основною причиною погіршення стало перевищення собівартості над чистим доходом, унаслідок чого валовий результат у 2025 році був від’ємним і становив -11470604тис.грн. Таким чином, у 2021-2025 роках АТ «Укрзалізниця» зберігало значний майновий потенціал, однак одночасно мало ознаки погіршення структури капіталу, зростання зобов’язань, збитковості та зниження ефективності використання активів і власного капіталу.

2.3. Аналіз показників фінансової стійкості та ліквідності АТ «Укрзалізниця»

Фінансова стійкість підприємства характеризує здатність забезпечувати діяльність стабільними джерелами фінансування, підтримувати оптимальне співвідношення власного і позикового капіталу, а також своєчасно виконувати поточні та довгострокові зобов'язання. Для АТ «Укрзалізниця» аналіз фінансової стійкості та ліквідності є особливо важливим, оскільки підприємство має високу частку необоротних активів, значний обсяг довгострокових і поточних зобов'язань та нестабільні фінансові результати.

Початкова оцінка фінансової стійкості передбачає визначення власних оборотних коштів. Цей показник характеризує, яка частина оборотних активів може фінансуватися за рахунок власного капіталу. Динаміку власних оборотних коштів АТ «Укрзалізниця» за досліджуваний період наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Розрахунок власних оборотних коштів АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 рр,

млн грн

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Власний капітал	199367,3	190621,2	193952,4	188742,5	180775,9
Необоротні активи	246082,9	231966,9	240912,9	249211,0	270749,0
Власні оборотні кошти	-46715,6	-41345,7	-46960,5	-60468,4	-89973,1
Оборотні активи	13072,4	17602,2	31447,8	29827,9	28143,6
Поточні зобов'язання і забезпечення	23214,0	13326,5	17324,5	18429,7	53542,4
Чистий оборотний капітал	-10141,6	4275,8	14123,3	11398,1	-25398,9
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	36792,0	45621,5	61083,8	71866,5	64574,3
Власні та довгострокові джерела фінансування оборотних активів	-9923,6	4275,8	14123,3	11398,1	-25398,9

Джерело: сформовано за [39].

За даними табл. 2.7 видно, що власні оборотні кошти АТ «Укрзалізниця» протягом усього періоду мали від'ємне значення. У 2021 році їх нестача становила -46715,6 млн грн, а у 2025 році вона зросла до -89973,1 млн грн. Власний капітал підприємства не покривав навіть необоротні активи, тому

оборотні активи фінансувалися переважно за рахунок залучених джерел. Чистий оборотний капітал був додатним лише у 2022-2024 роках, однак у 2025 році знову став від'ємним і становив -25398,9 млн грн, що свідчить про суттєве погіршення поточної платоспроможності.

Наступним етапом є визначення типу фінансової стійкості підприємства. Для цього порівнюються запаси з джерелами їх формування.

Оцінювання типу фінансової стійкості ґрунтується на зіставленні запасів із наявними джерелами їх покриття. Якщо запаси повністю забезпечуються власними оборотними коштами, підприємство має абсолютну фінансову стійкість. За умови покриття запасів власними та довгостроковими джерелами формується нормальна стійкість. Перевищення запасів над ВД за наявності покриття загальними джерелами свідчить про нестійкий фінансовий стан. Якщо запаси перевищують ЗД, фінансовий стан оцінюється як кризовий.

Визначення типу фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Визначення типу фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 рр, млн грн

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Запаси	9283,1	10916,3	12921,7	12322,0	13811,8
Власні оборотні кошти	-46715,6	-41345,7	-46960,5	-60468,4	-89973,1
Власні та довгострокові джерела	-9923,6	4275,8	14123,3	11398,1	-25398,9
Короткострокові кредити банків	1120,0	1062,0	0,0	0,0	0,0
Загальна величина основних джерел формування запасів	-8803,6	5337,7	14123,3	11398,1	-25398,9
Надлишок / нестача власних оборотних коштів	-55998,7	-52262,0	-59882,2	-72790,4	-103784,9
Надлишок / нестача власних і довгострокових джерел	-19206,7	-6640,5	1201,6	-923,8	-39210,6
Надлишок / нестача загальної величини джерел	-18086,7	-5578,5	1201,6	-923,8	-39210,6
Тип фінансової стійкості	кризовий	кризовий	нормальний	кризовий	кризовий

Джерело: сформовано за [39].

Розрахунок абсолютних індикаторів фінансової стійкості показав, що найсприятливіша ситуація склалася у 2023 році. У цей період запаси АТ «Укрзалізниця» забезпечувалися власними й довгостроковими джерелами фінансування, а резерв їх покриття становив 1201,6 млн грн. В інші роки досліджуваного періоду підприємство мало кризовий тип фінансової стійкості, оскільки наявних джерел для формування запасів було недостатньо. Найбільший дефіцит зафіксовано у 2025 році, коли нестача джерел покриття запасів досягла 39210,6 млн грн. Для деталізації оцінки фінансової стійкості використано відносні коефіцієнти. Вони дають змогу охарактеризувати структуру капіталу, рівень фінансової самостійності, боргове навантаження та забезпечення підприємства власними оборотними коштами. Результати розрахунку коефіцієнтів фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки подано в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки

Показник	Формула	Норматив	2021	2022	2023	2024	2025
Коефіцієнт автономії	власний капітал / активи	$\geq 0,5$	0,77	0,76	0,71	0,68	0,60
Коефіцієнт фінансової залежності	активи / власний капітал	$\leq 2,0$	1,30	1,31	1,40	1,48	1,65
Коефіцієнт фінансового ризику	позиковий капітал / власний капітал	$\leq 1,0$	0,30	0,31	0,40	0,48	0,65
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	позиковий капітал / активи	$\leq 0,5$	0,23	0,24	0,29	0,32	0,40
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	вок / власний капітал	> 0	- 0,23	- 0,22	- 0,24	- 0,32	- 0,50
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів ВОК	вок / оборотні активи	$\geq 0,1$	- 3,57	- 2,35	- 1,49	- 2,03	- 3,20
Коефіцієнт забезпеченості запасів ВОК	вок / запаси	$\geq 0,5$	- 5,03	- 3,79	- 3,63	- 4,91	- 6,51
Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	довгострокові зобов'язання / власний капітал+довгострокові зобов'язання	$< 0,5$	0,16	0,19	0,24	0,28	0,26

Джерело: сформовано за [39].

Коефіцієнт автономії АТ «Укрзалізниця» упродовж 2021-2025 років залишався в межах нормативного значення, однак мав чітку тенденцію до зниження: з 0,77 у 2021 році до 0,60 у 2025 році. Підприємство все ще має переважання власного капіталу у структурі фінансування, але рівень фінансової незалежності поступово погіршується.

Коефіцієнт фінансового ризику зріс із 0,30 до 0,65, що свідчить про посилення ролі позикового капіталу у фінансуванні діяльності підприємства. Значення показника залишалося нижчим за критичну межу 1,0, однак його динаміка має негативний характер. У 2025 році на кожному 1 грн власного капіталу припадало 0,65 грн залучених джерел. Найбільш проблемну ситуацію відображають коефіцієнти маневреності та забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами. Їх від'ємні значення протягом усього досліджуваного періоду показують дефіцит власних оборотних ресурсів і залежність поточної діяльності АТ «Укрзалізниця» від зовнішнього фінансування.

Подальша оцінка фінансового стану передбачає аналіз ліквідності балансу. Його зміст полягає у зіставленні активів, згрупованих за швидкістю перетворення в грошові кошти, з пасивами, розподіленими за строками погашення. Для цього активи підприємства поділяють на чотири групи:

- А1: найбільш ліквідні активи, до складу яких входять грошові кошти та їх еквіваленти;
- А2: швидкоореалізовані активи, представлені поточною дебіторською заборгованістю;
- А3: повільноореалізовані активи, що охоплюють запаси, поточні біологічні активи, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи та активи, утримувані для продажу;
- А4: важкоореалізовані активи, основну частину яких становлять необоротні активи.

Розподіл активів АТ «Укрзалізниця» за рівнем ліквідності за 2021-2025 роки подано в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Групування активів АТ «Укрзалізниця» за ступенем ліквідності за 2021-2025 роки

Група активів	Склад групи	2021	2022	2023	2024	2025
A1	Грошові кошти та їх еквіваленти	2264,0	789,9	14267,2	13020,3	10957,5
A2	Поточна дебіторська заборгованість	1240,2	5008,7	3939,6	4188,5	3085,5
A3	Запаси, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів, активи для продажу	9786,2	11803,6	13241,1	12619,0	14100,6
A4	Необоротні активи	246082,9	231966,9	240912,9	249211,0	270749,0
Усього активів		259373,3	249569,1	272360,7	279038,8	298892,6

Джерело: сформовано за [39].

У структурі активів за ліквідністю домінують важкореалізовані активи А4. У 2025 році їх сума становила 270749,0 млн грн, або основну частину балансу. Найбільш ліквідні активи А1 у 2025 році становили 10957,5 млн грн, що є меншим порівняно з 2023-2024 роками, що свідчить про зниження запасу грошової ліквідності у 2025 році.

Пасиви за строковістю погашення групують за рівнем терміновості фінансових вимог:

- П1 – невідкладні зобов'язання, що потребують першочергового погашення;
- П2 – короткострокові пасиви, строк виконання яких припадає на найближчий операційний період;
- П3 – довгострокові зобов'язання і забезпечення, що мають відтермінований характер погашення;
- П4 – власний капітал, який відображає стабільну частину джерел фінансування підприємства.

Групування пасивів АТ «Укрзалізниця» за строками погашення за 2021-2025 роки наведено в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Групування пасивів АТ «Укрзалізниця» за строками погашення за 2021-2025 роки

Група пасивів	Склад групи	2021	2022	2023	2024	2025
П1	Найбільш термінові зобов'язання	13781,1	7778,6	10174,3	9878,9	12718,3
П2	Короткострокові кредити, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, поточні забезпечення, доходи майбутніх періодів	9432,9	5547,9	7150,2	8550,8	40824,2
П3	Довгострокові зобов'язання і забезпечення	36792,0	45621,5	61083,8	71866,5	64574,3
П4	Власний капітал	199367,3	190621,2	193952,4	188742,5	180775,9
Усього пасивів		259373,3	249569,1	272360,7	279038,8	298892,6

Джерело: сформовано за [39].

Група П2 у 2025 році сформувала найбільше зростання серед пасивів, її обсяг становив 40824,2 млн грн. Основним чинником такого збільшення стала поточна частина довгострокових зобов'язань. Зростання цієї групи створює додатковий тиск на ліквідність балансу, адже підприємство має забезпечити погашення значного обсягу зобов'язань у короткому часовому горизонті.

Баланс має абсолютну ліквідність за умови дотримання співвідношень: $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$. Оцінку відповідності балансу АТ «Укрзалізниця» цим умовам наведено в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Оцінка ліквідності балансу АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки

Рік	$A1 \geq P1$	$A2 \geq P2$	$A3 \geq P3$	$A4 \leq P4$	К-сть виконаних умов	Оцінка ліквідності балансу
2021	не виконано	не виконано	не виконано	не виконано	0	баланс не є абсолютно ліквідним
2022	не виконано	не виконано	не виконано	не виконано	0	баланс не є абсолютно ліквідним

Продовження таблиці 2.12

2023	виконано	не виконано	не виконано	не виконано	1	баланс не є абсолютно ліквідним
2024	виконано	не виконано	не виконано	не виконано	1	баланс не є абсолютно ліквідним
2025	не виконано	не виконано	не виконано	не виконано	0	баланс не є абсолютно ліквідним

Джерело: сформовано за [39].

Оцінка ліквідності балансу показала наявність строкового дисбалансу між активами та пасивами АТ «Укрзалізниця». У 2023-2024 роках підприємство мало достатній обсяг грошових коштів для покриття найбільш термінових зобов'язань, що підтверджується виконанням умови $A1 \geq П1$. Водночас решта співвідношень між групами активів і пасивів свідчила про недостатню узгодженість між швидкістю перетворення активів у кошти та строками погашення боргів.

Динаміку платіжного надлишку та нестачі за групами ліквідності АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки наведено в табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Динаміка платіжного надлишку та нестачі за групами ліквідності АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки, млн грн

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
A1-П1	-11517,1	-6988,7	4092,9	3141,4	-1760,8
A2-П2	-8192,7	-539,2	-3210,7	-4362,3	-37738,7
A3-П3	-27005,9	-33817,8	-47842,7	-59247,5	-50473,6
A4-П4	46715,6	41345,7	46960,5	60468,4	89973,1

Джерело: сформовано за [39].

У 2021, 2022 та 2025 роках за співвідношенням A1-П1 сформувався дефіцит найбільш ліквідних активів. У 2025 році його розмір становив 1760,8 млн грн, що вказує на брак грошових коштів та їх еквівалентів для покриття найбільш термінових зобов'язань. Найбільше навантаження зафіксовано за групою A2-П2: у 2025 році розрив між швидкоореалізованими активами та короткостроковими пасивами досяг 37738,7 млн грн. Основною причиною стало суттєве збільшення короткострокових зобов'язань.

Для характеристики поточної платоспроможності АТ «Укрзалізняця» використано коефіцієнти ліквідності. Вони дають змогу визначити рівень забезпечення короткострокових зобов'язань грошовими коштами, дебіторською заборгованістю та іншими оборотними активами. Динаміку розрахованих коефіцієнтів наведено в табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Динаміка коефіцієнтів ліквідності АТ «Укрзалізняця» за 2021-2025 роки

Показник	Норматив	2021	2022	2023	2024	2025
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,5-2,5	0,56	1,32	1,82	1,62	0,53
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7–1,0	0,15	0,44	1,05	0,93	0,26
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,10	0,06	0,82	0,71	0,20
Чистий оборотний капітал, тис.грн	>0	- 10141575	4275770	14123284	11398138	- 25398858

Джерело: сформовано за [39].

Оцінювання поточної платоспроможності доповнюється аналізом співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості. Такий розрахунок показує, наскільки майбутні надходження від боржників можуть забезпечити погашення поточних розрахункових зобов'язань підприємства. Динаміку відповідних показників АТ «Укрзалізняця» наведено в табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості АТ «Укрзалізняця» за 2021-2025 роки, млн грн

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	332,5	1310,0	1368,5	1077,5	579,4
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	462,6	2892,7	954,1	492,6	955,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	188,0	598,6	1422,9	2493,7	1403,5
Інша поточна дебіторська заборгованість	257,0	207,5	194,0	124,7	147,6
Усього дебіторська заборгованість	1240,2	5008,7	3939,6	4188,5	3085,5
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	5175,7	950,2	2744,8	2870,0	34430,8
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5948,3	4216,0	4695,4	3441,5	3374,4

Продовження таблиці 2.15

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	760,7	301,4	509,2	459,5	411,6
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	41,7	25,6	36,4	148,5	50,6
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	284,2	170,5	187,9	586,8	274,3
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	3304,5	2656,1	2577,9	2741,6	5873,3
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	128,3	0,0	1513,2	0,0	0,0
Інші поточні зобов'язання	3313,5	408,9	654,2	2501,1	2734,1
Усього кредиторська заборгованість	18956,9	8728,7	12919,1	12748,9	47149,0
Перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською	17716,7	3720,0	8979,5	8560,4	44063,6
Кредиторська/дебіторська заборгованість, разів	15,29	1,74	3,28	3,04	15,28

Джерело: сформовано за [39].

У всі роки кредиторська заборгованість перевищувала дебіторську. Найбільш критичною ситуація була у 2021 та 2025 роках, коли кредиторська заборгованість перевищувала дебіторську відповідно у 15,29 та 15,28 разів. У 2025 році перевищення становило 44063,6 млн грн, що суттєво посилює ризики поточної неплатоспроможності. Основною причиною такого погіршення стало різке зростання поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями до 34430,8 млн грн. Узагальнюючу оцінку фінансової стійкості та ліквідності АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки наведено в табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Узагальнююча оцінка фінансової стійкості та ліквідності АТ

«Укрзалізниця» за 2021-2025 роки

Критерій оцінки	Норматив	2021	2022	2023	2024	2025	Оцінка тенденції
Власні оборотні кошти	>0	-46715,6	-41345,7	-46960,5	-60468,4	-89973,1	від'ємні протягом усього періоду
Тип фінансової стійкості	абсолютний	кризовий	кризовий	нормальний	кризовий	кризовий	покращення лише у 2023 році
Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,77	0,76	0,71	0,68	0,60	норматив виконується, але показник знижується

Продовження таблиці 2.16

Коефіцієнт фінансового ризику	$\leq 1,0$	0,30	0,31	0,40	0,48	0,65	боргове навантаження зростає
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0	-0,23	- 0,22	- 0,24	- 0,32	-0,50	норматив не виконується
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,5-2,5	0,56	1,32	1,82	1,62	0,53	різке погіршення у 2025 році
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-1,0	0,15	0,44	1,05	0,93	0,26	норматив виконувався лише у 2023-2024 роках
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,10	0,06	0,82	0,71	0,20	у 2025 році на нижній межі нормативу
Абсолютна ліквідність балансу	виконання 4 умов	0/4	0/4	1/4	1/4	0/4	баланс не був абсолютно ліквідним
Кредиторська / дебіторська заборгованість, разів	≤ 1	15,29	1,74	3,28	3,04	15,28	значне переважання кредиторської заборгованості

Джерело: сформовано за [39].

Результати розрахунків за 2021-2025 роки показують посилення фінансових ризиків у діяльності АТ «Укрзалізниця». Частка власного капіталу забезпечує підприємству певний рівень автономії, проте структура фінансування й ліквідність мають негативну динаміку. Ключові проблеми пов'язані з нестачею власних оборотних ресурсів, недостатнім покриттям запасів джерелами фінансування, зростанням боргового навантаження, слабкою маневреністю капіталу та погіршенням здатності покривати короткострокові зобов'язання. Найкращі фінансові параметри зафіксовано у 2023 році: підприємство досягло нормального типу фінансової стійкості та мало прийнятні значення поточної і швидкої ліквідності. У 2025 році стан ліквідності різко погіршився, оскільки оборотні активи вже поступалися поточним зобов'язанням, чистий оборотний капітал став від'ємним, а розрив між кредиторською і дебіторською заборгованістю досяг 15,28 разів.

Висновки за розділом 2.

Отже, у другому розділі було проведено комплексний аналіз фінансового стану АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки, за результатами якого встановлено: а) підприємство має значний майновий потенціал і зберігає переважання необоротних активів, що є типовим для залізничної галузі, однак така структура обмежує гнучкість активів і негативно впливає на ліквідність; б) у структурі

джерел фінансування зберігається перевага власного капіталу, але його частка поступово зменшується, тоді як обсяг позикового капіталу та поточних зобов'язань зростає, що посилює фінансову залежність підприємства; в) фінансові результати є нестабільними, оскільки після прибуткового періоду підприємство знову сформувало збиток через перевищення витрат над доходами; г) показники фінансової стійкості та ліквідності свідчать про наявність проблем із власними оборотними коштами, недостатнє покриття запасів стабільними джерелами фінансування та погіршення поточної платоспроможності у 2025 році.

Таким чином, АТ «Укрзалізниця» залишається стратегічно важливим і майново потужним підприємством, однак його фінансовий стан характеризується зростанням боргового навантаження, нестачею власних оборотних ресурсів, низькою маневреністю капіталу та потребою в підвищенні прибутковості й оптимізації структури зобов'язань.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»

3.1. Проблеми забезпечення фінансової стійкості та ліквідності АТ «Укрзалізниця»

Аналіз, проведений у другому розділі, засвідчив поєднання майнового зростання та погіршення окремих фінансових параметрів АТ «Укрзалізниця». У 2021-2025 роках активи підприємства збільшилися з 259 373,3 млн грн до 298 892,6 млн грн, що підтверджує збереження значного ресурсного потенціалу. Разом із цим структура активів і джерел фінансування вказує на зростання залежності від позикового капіталу, нестачу власних оборотних ресурсів, обмежену маневреність капіталу та послаблення здатності своєчасно покривати поточні зобов'язання.

Основні проблеми забезпечення фінансової стійкості та ліквідності АТ «Укрзалізниця» доцільно згрупувати за такими напрямками (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Групування основних проблем забезпечення фінансової стійкості та
ліквідності АТ «Укрзалізниця»

Напрямок проблем	Опис
1. Проблеми майнової структури підприємства	
1.1. Надмірна концентрація активів у необоротній формі	Висока частка необоротних активів обмежує можливість швидкого перетворення майна у грошові кошти.
1.2. Недостатня частка оборотних активів	Оборотні активи не забезпечують повного покриття поточних зобов'язань підприємства.
2. Проблеми структури капіталу	
2.1. Скорочення власного капіталу	Зменшення власного капіталу знижує фінансову незалежність підприємства.
2.2. Зростання позикового капіталу	Збільшення зобов'язань посилює боргове навантаження.
2.3. Погіршення співвідношення власного і позикового капіталу	Зменшується перевага власних джерел фінансування над залученими.

Продовження таблиці 3.1

3. Проблеми власних оборотних коштів	
3.1. Від’ємне значення власних оборотних коштів	Власного капіталу недостатньо для покриття необоротних активів.
3.2. Нестача власних джерел для фінансування запасів	Запаси не забезпечуються власним оборотним капіталом.
4. Проблеми ліквідності та платоспроможності	
4.1. Низький рівень поточної ліквідності	Оборотних активів недостатньо для покриття поточних зобов’язань.
4.2. Погіршення швидкої ліквідності	Підприємство має обмежені можливості погашення зобов’язань без урахування запасів.
4.3. Від’ємний чистий оборотний капітал	Поточні зобов’язання перевищують оборотні активи.
5. Проблеми дебіторської та кредиторської заборгованості	
5.1. Значне перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською	Зобов’язання перед кредиторами значно перевищують очікувані надходження від дебіторів.
5.2. Різке зростання поточної заборгованості за довгостроковими зобов’язаннями	Частина довгострокових зобов’язань перейшла у поточну площину, що погіршує ліквідність.
6. Проблеми прибутковості як чинника фінансової стійкості	
6.1. Формування чистого збитку у 2025 році	Збитковість зменшує внутрішні джерела фінансування підприємства.
6.2. Перевищення собівартості над чистим доходом	Основна діяльність не забезпечує покриття виробничих витрат.

Джерело: сформовано автором.

1. Перша група проблем пов’язана з неоптимальною майновою структурою підприємства:

1.1) Надмірна концентрація активів у необоротній формі – у структурі активів АТ «Укрзалізниця» домінують необоротні активи, частка яких у 2025 році становила 90,58%. Така структура є типовою для залізничного транспорту, оскільки діяльність підприємства потребує значної кількості основних засобів, інфраструктурних об’єктів, рухомого складу та капітальних інвестицій. Водночас з позиції фінансової стійкості й ліквідності така концентрація є проблемною, оскільки більша частина майна не може бути швидко трансформована у грошові кошти для погашення поточних зобов’язань. Основну частину активів АТ «Укрзалізниця» у 2025 році формували основні засоби – 231 237,3 млн грн, або 77,36% загальної вартості майна. Переважання цієї статті свідчить про значну

залежність підприємства від довгострокових матеріальних ресурсів і обмежує швидкість зміни структури активів.

1.2) Недостатня частка оборотних активів – у 2025 році оборотні активи становили 28 143,6 млн грн, або лише 9,42% загальної вартості активів, тоді як поточні зобов'язання і забезпечення дорівнювали 53 542,4 млн грн. Отже, поточні зобов'язання перевищували оборотні активи на 25 398,9 млн грн. Такий розрив означає, що підприємство не має достатнього обсягу мобільних ресурсів для повного покриття короткострокових зобов'язань. Така ситуація підвищує ризик дефіциту ліквідності, ускладнює своєчасне виконання розрахунків із кредиторами та посилює залежність підприємства від зовнішнього фінансування.

2. Друга група проблем стосується погіршення структури капіталу підприємства:

2.1) Власний капітал АТ «Укрзалізниця» у 2021-2025 роках мав спадну динаміку. Його обсяг скоротився з 199 367,3 млн грн до 180 775,9 млн грн, тобто на 18 591,4 млн грн. Основний вплив на таку зміну справив накопичений непокритий збиток, сума якого у 2025 році становила 67 909,0 млн грн. Така динаміка свідчить про ослаблення капітальної основи підприємства, зниження потенціалу самофінансування та погіршення здатності забезпечувати активи власними стабільними ресурсами.

2.2) Посилення залежності від залученого фінансування. У 2021-2025 роках позиковий капітал АТ «Укрзалізниця» збільшився на 58 110,7 млн грн: з 60 006,0 млн грн до 118 116,7 млн грн. Така динаміка вказує на зростання боргового навантаження та підвищення ролі зовнішніх джерел у фінансуванні діяльності підприємства. Використання позикових ресурсів має позитивний ефект за умови спрямування їх на розвиток і отримання достатнього фінансового результату. За наявності збитковості та проблем із ліквідністю збільшення зобов'язань посилює фінансові ризики, оскільки підприємство має забезпечувати погашення боргів і витрати на їх обслуговування за обмеженого обсягу прибутку.

2.3) Зміна структури капіталу. У 2021 році власні джерела фінансування перевищували позикові у 3,32 раза, а у 2025 році – лише у 1,53 раза. Така

динаміка свідчить про звуження запасу фінансової стійкості та поступове посилення боргового навантаження. Підприємство зберігало перевагу власного капіталу над залученим, однак швидше зростання зобов'язань змінило структуру пасивів у бік більшої залежності від зовнішнього фінансування. За таких умов стабільність діяльності АТ «Укрзалізниця» дедалі більше залежить від кредиторів, банків, державної підтримки та можливості перегляду умов погашення боргу.

3. Третя група проблем пов'язана з дефіцитом власних оборотних коштів:

3.1) Дефіцит власних оборотних коштів. У 2025 році власні оборотні кошти АТ «Укрзалізниця» мали від'ємне значення і становили -89 973,1 млн грн. Такий результат свідчить про нестачу власного капіталу для повного покриття необоротних активів. За цих умов залучені джерела фінансування використовуються для покриття частини довгострокового майна та поточної діяльності підприємства. Така ситуація є ознакою структурної фінансової нестійкості, оскільки підприємство не має власної оборотної бази для підтримання операційної діяльності.

3.2) Нестача власних джерел для фінансування запасів – у 2025 році запаси становили 13 811,8 млн грн, тоді як власні оборотні кошти мали від'ємне значення -89 973,1 млн грн. Нестача власних оборотних коштів для покриття запасів становила 103 784,9 млн грн. Для підприємства з великим операційним циклом це є суттєвою проблемою, оскільки стабільне забезпечення запасами має бути підкріплене достатніми й надійними джерелами фінансування.

4. Четверта група проблем стосується недостатнього рівня ліквідності та платоспроможності:

4.1) Проблеми з покриттям поточних зобов'язань. У 2025 році АТ «Укрзалізниця» мало 0,53 грн оборотних активів на 1 грн поточних зобов'язань. Такий рівень поточної ліквідності показує недостатність ресурсів швидкого обігу для своєчасного погашення короткострокових боргів. За нормативного орієнтира понад 1,0 отримане значення вказує на посилення платіжного навантаження та зростання ризику касових розривів.

4.2) Недостатній рівень швидкої ліквідності. У 2025 році АТ «Укрзалізниця» мало лише 0,26 грн швидколіквідних активів на 1 грн поточних зобов'язань, тоді як рекомендований рівень становить 0,7-1,0. Отже, грошові кошти та дебіторська заборгованість покривали приблизно чверть короткострокових боргів. Така ситуація вказує на слабку платіжну мобільність підприємства та залежність від запасів, реалізація яких потребує додаткового часу і може супроводжуватися втратами вартості. Підприємство має обмежені можливості швидкого погашення короткострокових зобов'язань найбільш мобільними активами.

4.3) Від'ємний чистий оборотний капітал – у 2025 році чистий оборотний капітал становив -25 398,9 млн грн. Від'ємне значення показує, що поточні зобов'язання перевищують оборотні активи. У фінансовому аналізі така ситуація розглядається як ознака дефіциту ресурсів для забезпечення поточної діяльності. Для АТ «Укрзалізниця», частина короткострокових зобов'язань не має покриття оборотними активами, що посилює ризики ліквідності.

5. П'ята група проблем пов'язана з дисбалансом дебіторської та кредиторської заборгованості:

5.1) Дисбаланс між кредиторською та дебіторською заборгованістю. У 2025 році дебіторська заборгованість АТ «Укрзалізниця» становила 3 085,5 млн грн, тоді як кредиторська заборгованість досягла 47 149,0 млн грн. Розрив між цими показниками становив 44 063,5 млн грн, а обсяг кредиторської заборгованості перевищував дебіторську у 15,28 раза. Такий дисбаланс означає, що очікувані надходження від дебіторів не можуть компенсувати обсяг поточних розрахункових зобов'язань. Унаслідок цього підприємство має підвищену залежність від інших джерел покриття поточних боргів.

5.2) Збільшення поточної частини довгострокових зобов'язань. У 2025 році поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями АТ «Укрзалізниця» досягла 34 430,8 млн грн проти 2 870,0 млн грн у 2024 році. Така зміна означає, що значна частина боргового навантаження перейшла у короткострокову площину. Саме це суттєво погіршує ліквідність, оскільки

підприємство повинно забезпечити погашення значного обсягу зобов'язань у найближчому періоді.

6. Шоста група проблем пов'язана зі збитковістю діяльності як чинником зниження фінансової стійкості:

6.1) Формування чистого збитку у 2025 році – у 2025 році АТ «Укрзалізниця» отримало чистий збиток у сумі 7 663,4 млн грн. Збитковість негативно впливає на фінансову стійкість, оскільки підприємство не формує достатнього внутрішнього фінансового ресурсу. За таких умов обмежуються можливості фінансування оборотних активів, модернізації основних засобів, погашення зобов'язань і створення резерву ліквідності.

6.2) Перевищення собівартості над чистим доходом – у 2025 році чистий дохід становив 88 979,8 млн грн, а собівартість реалізації – 100 450,4 млн грн. Перевищення собівартості над чистим доходом становило 11 470,6 млн грн, що відповідає сумі валового збитку. Така ситуація є однією з ключових проблем, оскільки збитковість формується вже на рівні основної діяльності. Іншими словами, доходи від реалізації не покривають виробничі витрати, що негативно впливає на операційну ефективність, прибутковість і загальну фінансову стійкість підприємства.

Узагальнення результатів аналізу показує, що фінансова стійкість і ліквідність АТ «Укрзалізниця» перебувають під впливом кількох системних обмежень. Основними з них є переважання необоротних активів у структурі майна, нестача власних оборотних коштів, нарощення зобов'язань, ослаблення капітальної рівноваги, низькі коефіцієнти ліквідності та збитковий фінансовий результат. Така ситуація зменшує здатність підприємства швидко реагувати на фінансові ризики, ускладнює виконання поточних платежів і підвищує потребу в залучених ресурсах. Подальше зміцнення фінансового стану потребує заходів, спрямованих на підвищення мобільності активів, збільшення власних оборотних ресурсів, контроль боргового навантаження, відновлення ліквідності та покращення прибутковості діяльності.

3.2. Заходи щодо покращення ліквідності та платоспроможності АТ «Укрзалізниця»

У 2025 році фінансовий стан АТ «Укрзалізниця» характеризувався одночасним посиленням кількох ризиків: нестачею власних оборотних ресурсів, перевищенням короткострокових зобов'язань над оборотними активами, зростанням боргової залежності, низькою здатністю покривати поточні платежі та збитковим результатом діяльності. У зв'язку з цим основними напрямками підвищення платоспроможності підприємства мають бути:

- а) оптимізація структури зобов'язань;
- б) збільшення обсягу ліквідних активів;
- в) скорочення витрат і підвищення прибутковості;
- г) прискорення оборотності коштів;
- д) удосконалення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю;
- е) посилення фінансового контролю та бюджетування.

Проблеми з ліквідністю у 2025 році були пов'язані з різким перенесенням боргового навантаження в поточний період. Поточні зобов'язання АТ «Укрзалізниця» зросли до 53 542,4 млн грн, з них 34 430,8 млн грн припадало на поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями. Така структура пасивів істотно зменшила здатність підприємства покривати короткострокові борги оборотними активами.

У зв'язку з цим доцільними є такі заходи:

1. Реструктуризація частини поточних боргових зобов'язань – підприємству доцільно:

- продовжити строки погашення частини кредитів та боргових інструментів;
- перевести частину короткострокових зобов'язань у довгострокові;
- провести переговори щодо пролонгації виплат за кредитами та єврооблігаціями;

- зменшити навантаження на ліквідність у короткостроковому періоді.

Результатом реалізації таких заходів стане:

- а) зниження тиску на поточну ліквідність;
- б) покращення структури пасивів;
- в) зменшення ризику дефіциту грошових коштів.

Також, у 2026 році підприємство має значні виплати за зовнішніми борговими зобов'язаннями. Тому необхідно:

- формувати поквартальний графік боргового навантаження;
- забезпечити резервування коштів для найбільших платежів;
- уникати концентрації виплат у короткому часовому періоді;
- залучати дешевші джерела фінансування замість дорогих кредитів.

2. Підвищення рівня ліквідності активів, адже у структурі активів АТ «Укрзалізниця» переважають необоротні активи, частка яких у 2025 році становила 90,58%. Така структура обмежує можливість швидкого покриття поточних зобов'язань.

Для підвищення ліквідності активів доцільно запровадити такі заходи, як скорочення обсягу низьколіквідних активів (провести інвентаризацію непрофільних активів, реалізувати майно, яке не використовується у виробничому процесі, скоротити обсяг надлишкових запасів, зменшити обсяг незавершених капітальних інвестицій із низьким рівнем готовності) та формування резерву ліквідності (встановити мінімальний залишок грошових коштів, створити резервний фонд ліквідності, посилити контроль за рухом грошових потоків, прогнозувати дефіцит коштів на основі платіжного календаря).

3. Удосконалення управління дебіторською заборгованістю – у 2025 році дебіторська заборгованість становила 3085,5млн грн. Незважаючи на її менший обсяг порівняно з кредиторською, для підприємства важливо прискорити повернення коштів від дебіторів.

З цією метою доцільно посилити контроль за строками погашення дебіторської заборгованості, а саме необхідно:

- запровадити щотижневий моніторинг простроченої заборгованості;

- обмежити відстрочку платежів для контрагентів;
- застосовувати штрафні санкції за порушення строків розрахунків;
- активізувати претензійно-позовну роботу.

Також потрібно використовувати факторинг та фінансові інструменти прискорення розрахунків. Застосування факторингових операцій дасть змогу:

- а) швидше отримувати грошові кошти;
- б) зменшити дефіцит ліквідності;
- в) прискорити оборотність оборотних активів.

4. Оптимізація витрат і підвищення прибутковості діяльності – у 2025 році собівартість реалізації перевищила чистий дохід на 11470,6млн грн, що стало причиною формування валового збитку. Тому одним із ключових напрямів покращення платоспроможності є скорочення витрат, адже для АТ «Укрзалізниця» значну частку витрат формують:

- електроенергія;
- дизельне паливо;
- витрати на тягу поїздів.

У зв'язку з цим доцільно:

- модернізувати енерговитратне обладнання;
- збільшувати частку електротяги;
- впроваджувати системи енергомоніторингу;
- оптимізувати використання локомотивів.

Додатково скорочення непродуктивних витрат, необхідно:

- оптимізувати адміністративні витрати;
- зменшити дублювання управлінських функцій;
- автоматизувати частину управлінських процесів;
- посилити контроль за закупівлями та витратами матеріалів.

Оскільки вантажні перевезення формують основну частину доходів АТ «Укрзалізниця», підприємству доцільно:

- переглянути тарифну політику;
- збільшити частку високорентабельних перевезень;

- розширити логістичні послуги;
- підвищити ефективність використання вагонного парку.

Для покращення ліквідності підприємству необхідно забезпечити більш ефективне управління рухом грошових коштів. З цією метою доцільно запровадити систему оперативного фінансового планування. Підприємству необхідно формувати щомісячний бюджет руху грошових коштів також прогнозувати дефіцит ліквідності. Додатково посилити контроль за використанням фінансових ресурсів.

Рекомендовані напрями покращення ліквідності та платоспроможності АТ «Укрзалізниця» узагальнені в табл 3.2

Таблиця 3.2

Рекомендовані заходи щодо покращення ліквідності та платоспроможності
АТ «Укрзалізниця»

Напрямок заходів	Основний зміст	Очікуваний результат
Реструктуризація зобов'язань	переведення частини короткострокового боргу у довгостроковий	зменшення навантаження на поточну ліквідність
Оптимізація боргового навантаження	перегляд графіків погашення боргу	підвищення платоспроможності
Скорочення низьколіквідних активів	реалізація непрофільного майна та оптимізація запасів	зростання обсягу ліквідних активів
Управління дебіторською заборгованістю	прискорення інкасації платежів	покращення грошових потоків
Контроль кредиторської заборгованості	оптимізація строків розрахунків	зниження ризику дефіциту коштів
Скорочення витрат	зменшення енерговитрат та адміністративних витрат	зниження собівартості діяльності
Підвищення прибутковості перевезень	оптимізація тарифної політики	зростання доходів
Бюджетування та фінансовий контроль	планування руху грошових коштів	підвищення фінансової дисципліни
Формування резерву ліквідності	створення страхового запасу коштів	зниження ризику неплатоспроможності

Джерело: сформовано автором.

Отже, підвищення ліквідності та платоспроможності АТ «Укрзалізниця» потребує комплексного підходу, який має поєднувати оптимізацію структури зобов'язань, скорочення витрат, підвищення ефективності використання активів,

покращення управління дебіторською і кредиторською заборгованістю та посилення фінансового контролю. Реалізація запропонованих заходів дозволить підприємству зменшити ризик дефіциту ліквідності, підвищити фінансову стійкість і створити передумови для стабілізації фінансових результатів у довгостроковому періоді.

3.3. Обґрунтування напрямів зміцнення фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця»

Зміцнення фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця» має ґрунтуватися на усуненні дисбалансу між джерелами фінансування та структурою активів. За результатами аналізу встановлено, що у 2025 році підприємство зберігало високий обсяг активів, однак мало недостатній рівень власних оборотних коштів, значне зростання поточних зобов'язань і від'ємний чистий фінансовий результат. Тому головним завданням є формування такої фінансової моделі, за якої підприємство зможе фінансувати поточну діяльність без критичного нарощування короткострокових боргів.

Економічно обґрунтованим напрямом є зміна структури фінансування активів. У 2025 році власні оборотні кошти АТ «Укрзалізниця» становили - 89973,1млн грн, що означає недостатність власного капіталу для покриття необоротних активів. За таких умов частина довгострокових активів фактично фінансується залученими ресурсами, що послаблює стійкість балансу. Для виправлення цієї ситуації підприємству необхідно збільшувати частку стабільних джерел фінансування: власного капіталу, довгострокових кредитів, державного цільового фінансування та міжнародної фінансової підтримки. Практичний ефект такого рішення полягає у зменшенні залежності від поточних зобов'язань і поступовому покращенні коефіцієнта маневреності власного капіталу.

Важливим напрямом є зменшення навантаження поточних зобов'язань на оборотні активи. У 2025 році поточні зобов'язання становили 53542,4млн грн, тоді як оборотні активи – 28143,6млн грн. Розрив між ними дорівнював

25398,8млн грн. Саме цей дефіцит зумовив падіння коефіцієнта поточної ліквідності до 0,53. Для досягнення хоча б мінімально прийнятного рівня ліквідності підприємству необхідно або збільшити оборотні активи, або скоротити короткострокові зобов'язання. Найбільш реалістичним варіантом є поєднання двох рішень: реструктуризація частини поточних боргів у довгострокові та вивільнення коштів із запасів, дебіторської заборгованості й непрофільних активів.

Економічний ефект від реструктуризації можна показати через коефіцієнт поточної ліквідності. Якщо частину поточних зобов'язань у сумі 15000,0млн грн перевести у довгострокові, то поточні зобов'язання зменшаться з 53542,4млн грн до 38542,4млн грн. За незмінного обсягу оборотних активів коефіцієнт поточної ліквідності становитиме:

$$28143,6 / 38542,4 = 0,73 \quad (3.1)$$

Показник не досягне нормативного значення, однак покращиться порівняно з фактичним рівнем 0,53. Це підтверджує, що реструктуризація боргу є необхідною, але недостатньою умовою. Для повного ефекту вона має поєднуватися зі збільшенням оборотних активів і покращенням операційного грошового потоку.

Другим економічно обґрунтованим резервом є скорочення запасів без порушення безперервності перевезень. У 2025 році запаси становили 13811,8млн грн. Навіть скорочення надлишкових запасів на 10% може вивільнити близько 1381,2млн грн. Якщо ці кошти спрямувати на погашення найтерміновіших зобов'язань, поточні зобов'язання можуть зменшитися до 52161,2млн грн. Коефіцієнт поточної ліквідності за таких умов становитиме:

$$28143,6 / 52161,2 = 0,54 \quad (3.2)$$

Сам по собі цей захід дає невеликий ефект для коефіцієнта поточної ліквідності, але він покращує структуру оборотних активів, оскільки частина запасів перетворюється у грошові кошти. Найбільша цінність цього заходу полягає у підвищенні швидкої та абсолютної ліквідності, а також у зменшенні витрат на зберігання матеріальних ресурсів.

Третім напрямом є підвищення операційної прибутковості. У 2025 році собівартість перевищила чистий дохід на 11470,6млн грн, що означає, що проблема фінансової стійкості має не лише балансовий, а й операційний характер. Поки основна діяльність формує валовий збиток, підприємство не може стабільно нарощувати власний капітал і створювати внутрішні джерела фінансування. Тому найбільший довгостроковий ефект матиме зменшення собівартості перевезень. Якщо підприємству вдасться скоротити собівартість хоча б на 5%, економія становитиме:

$$100450,4 \times 5\% = 5022,5 \text{млн грн} \quad (3.3)$$

За інших незмінних умов валовий збиток зменшиться з 11470,6млн грн до 6448,1млн грн. Якщо скорочення собівартості становитиме 10%, економія дорівнюватиме 10045,0млн грн, а валовий збиток скоротиться майже повністю. Це свідчить, що саме контроль собівартості є найвагомішим внутрішнім резервом фінансового оздоровлення.

Додатковим джерелом зміцнення фінансової стійкості є збільшення доходів від основної діяльності. У 2025 році чистий дохід становив 88979,8млн грн. Зростання доходу на 5% забезпечило б додатково:

$$88979,8 \times 5\% = 4449,0 \text{млн грн} \quad (3.4)$$

За умови одночасного контролю собівартості це може суттєво скоротити збитковість і наблизити підприємство до беззбиткової діяльності. Найбільш реалістичними джерелами такого зростання є збільшення доходів від вантажних перевезень, розвиток логістичних послуг, підвищення ефективності використання вагонів і оптимізація тарифної політики.

Окремого значення набуває скорочення розриву між кредиторською та дебіторською заборгованістю. У 2025 році кредиторська заборгованість перевищувала дебіторську у 15,28 разів. Така ситуація означає, що очікувані надходження від дебіторів не можуть бути достатнім джерелом погашення поточних зобов'язань. Навіть повне погашення дебіторської заборгованості у сумі 3085,5млн грн не вирішить проблему ліквідності, але дозволить частково зменшити касовий розрив. Тому економічно виправданим є не тільки стягнення

дебіторської заборгованості, а й обмеження подальшого накопичення кредиторської заборгованості, особливо за довгостроковими зобов'язаннями, переведеними у поточні.

Для обґрунтування ефективності запропонованих напрямів доцільно узагальнити їх вплив на ключові показники фінансової стійкості (табл.3.3).

Таблиця 3.3

Економічне обґрунтування напрямів зміцнення фінансової стійкості АТ

«Укрзалізниця»

Напрямок зміцнення	Фактична проблема 2025 року	Економічне обґрунтування	Очікуваний вплив
Реструктуризація частини поточних зобов'язань	Поточні зобов'язання – 53542,4млн грн, коефіцієнт поточної ліквідності – 0,53	переведення 15000,0млн грн поточних зобов'язань у довгострокові підвищує коефіцієнт поточної ліквідності до 0,73	зниження короткострокового боргового тиску
Скорочення надлишкових запасів	Запаси – 13811,8млн грн	скорочення запасів на 10% може вивільнити близько 1381,2млн грн	зростання грошових коштів і швидкої ліквідності
Зменшення собівартості	Собівартість – 100450,4млн грн, валовий збиток – 11470,6млн грн	зниження собівартості на 5% дає економію 5022,5млн грн	скорочення збитку та підвищення прибутковості
Зростання чистого доходу	Чистий дохід – 88979,8млн грн	збільшення доходу на 5% дає додатково 4449,0млн грн	покращення операційного фінансового результату
Прискорення погашення дебіторської заборгованості	Дебіторська заборгованість – 3085,5млн грн	повне або часткове стягнення дебіторської заборгованості зменшує касовий розрив	підвищення платоспроможності
Покриття накопичених збитків майбутнім прибутком	Непокритий збиток – 67909,0млн грн	спрямування прибутку на покриття збитків збільшує власний капітал	підвищення фінансової автономії
Реалізація непрофільних активів	Висока частка необоротних активів – 90,58%	продаж неопераційних активів збільшує ліквідні кошти без залучення боргу	покращення структури активів

Джерело: сформовано автором.

Наведені розрахунки показують, що найбільший вплив на фінансову стійкість АТ «Укрзалізниця» матимуть заходи, пов'язані зі зменшенням

собівартості, реструктуризацією поточних зобов'язань та збільшенням доходів. Скорочення собівартості на 5% може зменшити валовий збиток більш ніж на 5млрд грн, а зростання доходу на 5% може забезпечити майже 4,45млрд грн додаткових надходжень. Поєднання цих двох заходів створює реальну основу для переходу підприємства від збиткової до беззбиткової моделі діяльності.

Реструктуризація поточних зобов'язань має короткостроковий ефект для ліквідності, оскільки безпосередньо зменшує суму боргів, які потрібно погасити протягом року. Водночас цей захід не вирішує проблему прибутковості, тому його необхідно використовувати разом із заходами операційного оздоровлення. Скорочення запасів і стягнення дебіторської заборгованості мають допоміжний, але важливий ефект, оскільки підвищують мобільність оборотних активів і зменшують дефіцит грошових коштів.

Таким чином, економічно обгрунтована модель зміцнення фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця» має будуватися на трьох ключових рішеннях: по-перше, зниженні короткострокового боргового навантаження через реструктуризацію зобов'язань; по-друге, відновленні прибутковості через скорочення собівартості та збільшення доходів; по-третє, покращенні структури оборотних активів через вивільнення коштів із запасів, дебіторської заборгованості.

Результати третього розділу показують, що фінансова стабілізація АТ «Укрзалізниця» має зосереджуватися на п'яти напрямках: відновленні власної оборотної бази, підвищенні поточної ліквідності, контролі боргового навантаження, збалансуванні дебіторської та кредиторської заборгованості, а також виведенні діяльності з нерентабельного стану. Запропоновані заходи охоплюють реструктуризацію короткострокових боргів, зменшення надлишкових запасів, прискорення інкасації дебіторської заборгованості, оптимізацію витрат на перевезення та збільшення доходів від основної діяльності.

ВИСНОВКИ

1. Розкрито економічний зміст і взаємозалежність фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Фінансова стійкість характеризує ресурсно-капітальну рівновагу підприємства, його фінансову самостійність, довгострокову платоспроможність і здатність підтримувати стабільний режим діяльності. Ліквідність показує, наскільки підприємство забезпечене оборотними ресурсами для погашення поточних боргів у встановлені строки. Її рівень безпосередньо впливає на фінансову стійкість, адже наявність швидкоореалізованих активів підтримує платоспроможність, знижує ризик касових розривів і забезпечує стабільність розрахунків з кредиторами.

2. У роботі узагальнено правові та інформаційні джерела, необхідні для оцінювання ліквідності й фінансової стійкості підприємства. Основу аналітичної бази становлять форми фінансової звітності, оскільки саме вони відображають активи, зобов'язання, капітал, доходи, витрати, фінансові результати та рух грошових коштів. Для проведення аналізу використано окрему річну фінансову звітність АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки, аудиторські висновки, нормативні акти України та наукові джерела з проблематики фінансової діагностики підприємств.

3. Визначено методичний інструментарій оцінювання фінансової стійкості та ліквідності підприємства. У роботі використано горизонтальний і вертикальний аналіз, коефіцієнтний підхід, аналіз абсолютних показників фінансової стійкості, групування активів за рівнем ліквідності, групування пасивів за строками погашення, а також методи порівняння, узагальнення й графічного подання результатів. Застосування цих методів забезпечило комплексну фінансову діагностику АТ «Укрзалізниця» та дало змогу встановити ключові тенденції зміни його ліквідності й фінансової стійкості.

4. Описано організаційно-економічну характеристику АТ «Укрзалізниця». Встановлено, що підприємство є стратегічно важливим суб'єктом транспортної галузі України, діяльність якого характеризується

високою капіталомісткістю, значною часткою необоротних активів та залежністю від стану транспортної інфраструктури, тарифної політики й державного регулювання. У 2021–2025 роках чистий дохід підприємства зріс з 85456,1млн грн до 88979,8млн грн, однак одночасно спостерігалось скорочення чисельності працівників з 232837 осіб до 169952 осіб та зростання боргового навантаження.

5. Здійснено оцінку майнового стану, структури капіталу та фінансових результатів АТ «Укрзалізниця». У структурі активів переважали необоротні активи, частка яких у 2025 році становила 90,58%. Власний капітал підприємства скоротився з 199367,3млн грн до 180775,9млн грн, тоді як позиковий капітал зріс з 60006,0млн грн до 118116,7млн грн. Доведено, що погіршення фінансових результатів було пов'язане з перевищенням собівартості реалізації над чистим доходом. У 2025 році підприємство отримало чистий збиток у сумі 7663,4млн грн та валовий збиток у сумі 11470,6млн грн.

6. Проаналізовано ліквідність і фінансову стійкість АТ «Укрзалізниця». Результати розрахунків засвідчили нестабільну фінансову позицію підприємства у 2021-2025 роках. Власний оборотний капітал упродовж усього періоду мав від'ємне значення, а у 2025 році становив -89973,1 млн грн. Коефіцієнт поточної ліквідності у 2025 році дорівнював 0,53 за нормативного орієнтира 1,5-2,5, коефіцієнт швидкої ліквідності становив 0,26 за рекомендованого рівня 0,7-1,0. Баланс підприємства характеризувався порушеною абсолютною ліквідністю, що вказує на дефіцит швидкообілізованих активів для покриття термінових зобов'язань. Також зафіксовано посилення фінансового ризику через нарощення частки позикового капіталу та збільшення поточних зобов'язань у структурі пасивів.

7. Ідентифіковано основні фінансові дисбаланси, що послаблюють ліквідність і фінансову стійкість АТ «Укрзалізниця». До найбільш вагомих дестабілізуючих чинників належать надмірна концентрація майна в необоротних активах, від'ємна величина власного оборотного капіталу, переважання поточних зобов'язань над оборотними активами, стрімке нарощення кредиторської заборгованості, погіршення капітальної структури та збитковий фінансовий

результат. У 2025 році кредиторська заборгованість у 15,28 рази перевищувала дебіторську, що формувало високий рівень платіжного напруження та загрозу втрати поточної платоспроможності підприємства.

8. Розроблено заходи щодо покращення ліквідності та платоспроможності АТ «Укрзалізниця». Рекомендується здійснити реструктуризацію частини поточних зобов'язань, оптимізувати структуру оборотних активів, скоротити надлишкові запаси, прискорити погашення дебіторської заборгованості, посилити контроль за кредиторською заборгованістю та впровадити систему оперативного фінансового планування. Доведено, що реалізація таких заходів сприятиме зниженню дефіциту оборотного капіталу, покращенню ліквідності та зменшенню ризику поточної неплатоспроможності підприємства.

9. Сформовано напрями фінансової стабілізації АТ «Укрзалізниця». Найвагоміший вплив на зміцнення фінансової стійкості підприємства можуть мати зниження собівартісного навантаження перевезень, розширення доходної бази основної діяльності, скорочення поточних боргових зобов'язань і структурне впорядкування активів. Розрахунки показали, що зменшення собівартості на 5% дозволить скоротити витрати приблизно на 5022,5млн грн, а збільшення чистого доходу на 5% забезпечить додатково близько 4449,0млн грн доходу. Реалізація запропонованих напрямів створить передумови для підвищення фінансової автономії, покращення ліквідності та стабілізації фінансового стану АТ «Укрзалізниця» у довгостроковому періоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акціонерне товариство «Українська залізниця» : досьє юридичної особи за кодом ЄДРПОУ 40075815. *YouControl*. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/40075815/ (дата звернення: 10.05.2026).
2. Акціонерне товариство «Українська залізниця» : досьє юридичної особи. *Clarity Project*. URL: <https://clarity-project.info/edr/40075815> (дата звернення: 10.05.2026).
3. АТ «Укрзалізниця» : інформація про компанію за кодом ЄДРПОУ 40075815. *Опендатабот*. URL: <https://opendatabot.ua/c/40075815> (дата звернення: 10.05.2026).
4. Бабяк Н. Д., Рокицька І. В. Аналіз платоспроможності машинобудівних підприємств: методичний аспект. *Бізнес Інформ*, 2023, №3, с. 225-237
5. Бегун С. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. № 4 (32). С. 36-42. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-04-36-42>.
6. Вівчар О. Й., Кост Т. Ю. Сучасні методи оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Young Scientist*. 2023. № 4 (116). С. 115-120. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-4-116-23>
7. Гайбура Ю. А. Комплексне оцінювання фінансового стану м'ясопереробного підприємства. *Агросвіт*. 2026. № 5. С. 190-198. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2026.5.190>
8. Гриліцька А., Харченко А. Вплив грошових потоків на ліквідність та платоспроможність підприємства. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-133>.
9. Для інвесторів. Укрзалізниця: офіційний вебсайт. URL: https://www.uz.gov.ua/about/f_investors/ (дата звернення: 10.05.2026).

10. Дмитровська В. С., Костенко Ю. О., Васильєва Н. Б. Управління ліквідністю підприємства: сучасні підходи та стратегії. *Академічні візії*. 2025. № 40. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1748> (дата звернення 30.04.2026)
11. Довгенко Я. О., Яременко Л. І. Дослідження операцій в антикризовому управлінні фінансово-економічною безпекою підприємств роздрібної торгівлі: гібридне моделювання стійкості та ліквідності. *Успіхи і досягнення у науці*. 2026. № 2(24). С. 839-858.
12. Іванов М. Фінансова стійкість підприємства: сутність поняття та методика оцінки. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 3 (79). С. 166-173. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-79-166-173>.
13. Кисельов І. Система показників платоспроможності та ліквідності, їх взаємозв'язок з фінансовою стійкістю. *Економіка та суспільство*. 2025. № 75. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-41>.
14. Кодекс України з процедур банкрутства. Законодавство України : офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 30.04.2026).
15. Козлова О. С. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства. *Young Scientist*. 2017. № 10 (50). С. 914-919.
16. Ліснічук О. А., Нестерчук Т. А. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 453-454.
17. Магопєць О. А., Шалімова Н. С., Черновол О. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. 2-ге вид., випр. та доп. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. 230 с.
18. Методичні вказівки з дисципліни и «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / укладач: Ткаченко І.П. Кам'янське, ДДТУ, 2019 р. 102 с.
19. Мірошнікова Т. І. Особливості аналізу фінансової стійкості підприємства на підставі системи блок-показників за умов невизначеності та

динамічності економічного середовища. *Економіка і суспільство*. 2016. № 3. С. 439-446.

20. Найдовська А. О., Дубіков Р. Є. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Економічний простір*. 2026. № 211. С. 290-296. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.211.290-296>

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. Законодавство України : офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17> (дата звернення: 30.04.2026).

22. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері: Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (дата звернення: 30.04.2026).

23. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості у період воєнного стану в Україні (серпень–вересень 2024 р.). НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-u-period-voyennoho-9> (дата звернення: 10.05.2026).

24. Організаційна структура АТ «Укрзалізниця». Укрзалізниця : офіційний вебсайт. URL: <https://www.uz.gov.ua/about/investors/stakeholder/other/627396/> (дата звернення: 10.05.2026).

25. Оцінка фінансового стану підприємств. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9E%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0_%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%83%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B231_03_2025.pdf (дата звернення: 30.04.2026)

26. Переклад міжнародних стандартів фінансової звітності 2025 року. Міністерство фінансів України. URL:

https://mof.gov.ua/uk/translation_of_international_financial_reporting_standards_2025

(дата звернення: 30.04.2026).

27. Податковий кодекс України. Законодавство України : офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 30.04.2026).

28. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України. Законодавство України : офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 30.04.2026).

29. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України. Законодавство України: офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 30.04.2026).

30. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419. Законодавство України: офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.04.2026).

31. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1550. База даних «Законодавство України». *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1550-2024-%D0%BF> (дата звернення: 10.05.2026).

32. Руцишин М. О. Фінансові ресурси у забезпеченні інноваційного розвитку вітчизняних підприємств : дис. ... д-ра філософії : 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2024. 270 с.

33. Сак Т. В., Шепелюк Н. П. Діагностика фінансової стійкості підприємства: методологія та практика застосування. *Economic Journal Odessa Polytechnic University*. 2023. № 4 (26). С. 37-45. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.04.2023.5>

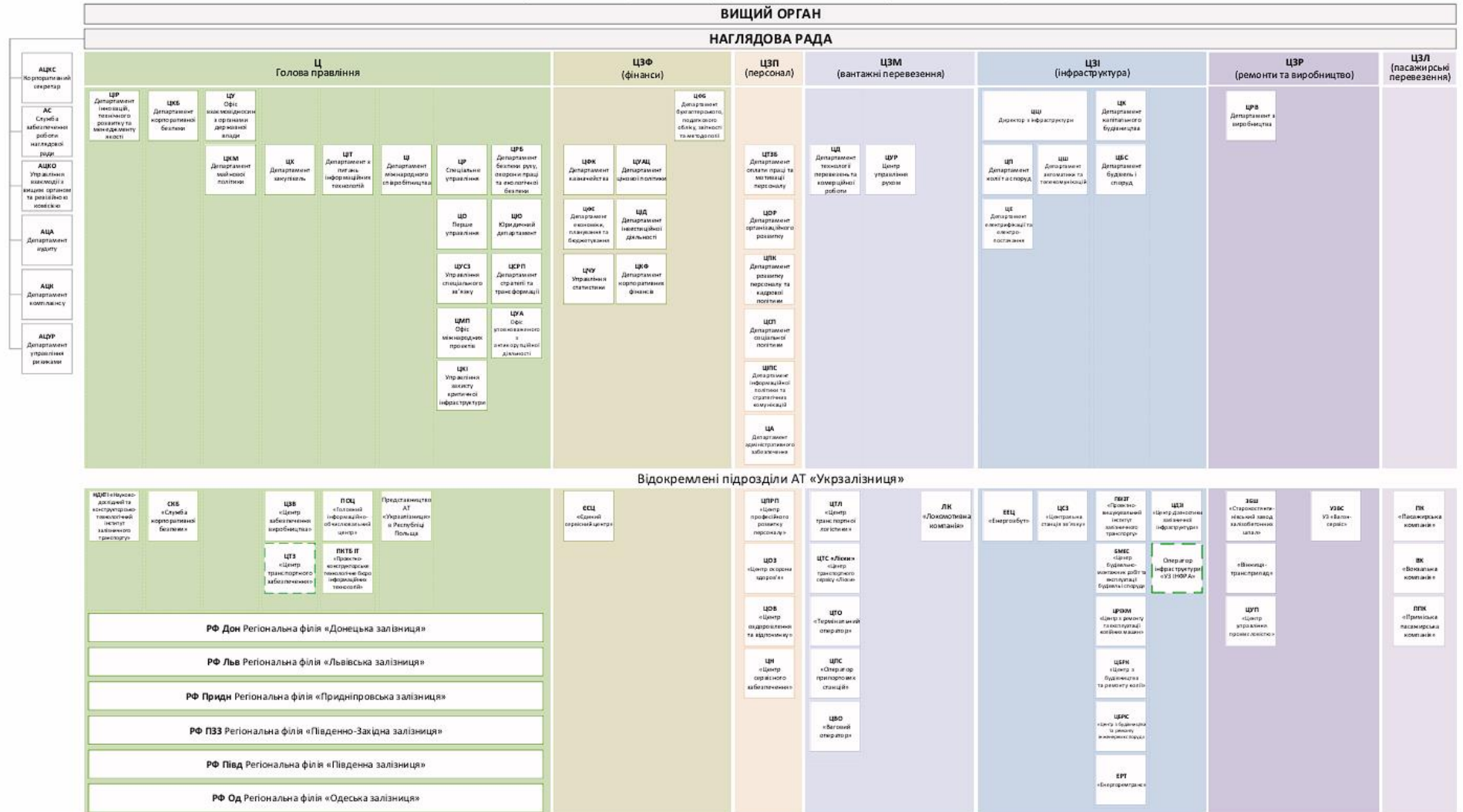
34. Ткаченко Є. Ю., Зінченко В. В. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2024. Вип. 86. С. 153-160.
35. Томілін О. О., Тютюнник Ю. М., Бражник Л. В., Дроботя Я. А. Фінансово-економічний словник-довідник / за наук. ред. проф. О. О. Томіліна / Полтава: ПДАУ. 2023. 108 с.
36. Томчук О. Аналіз платіжної спроможності підприємства та відображення її в обліку: сутність, класифікація, оцінка. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-16>.
37. Укрзалізниця : офіційний вебсайт. URL: <https://www.uz.gov.ua/> (дата звернення: 10.05.2026).
38. Федоришина Л., Артемчук Д. Фінансовий стан підприємства: сутність та значення в системі управління. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2026. № 1. С. 190-197. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2026-19-23>.
39. Фінансова звітність АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки зі звітом аудитора. АТ «Укрзалізниця»: офіційний сайт. URL: <https://www.uz.gov.ua/about/investors/stakeholder/other/623373/> (дата звернення: 10.05.2026).
40. Чайка Т. Ю., Александрова В. О., Бабіч В. В. Платоспроможність, ліквідність і фінансова стійкість: теоретичні і методичні аспекти аналізу. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки)*. 2018. № 37 (1313). С. 82-89.
41. Чепка В. В., Матяш О. К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. С. 649-656.
42. Чубін Д. Д., Коваленко О. Я. Фінансова стійкість підприємства: етапи категоризації поняття у вітчизняній науці. *Actual Problems of Economics*. 2024. № 4 (274). С. 38-46.
43. Чугунов І., Радіонов Ю., Любчак І. Фінансова стійкість України в умовах воєнного стану. *Scientia fructuosa*. 2025. Т. 162, № 4. С. 4-19. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2025\(162\)01](https://doi.org/10.31617/1.2025(162)01).

44. Шулик Ю., Матеуш М. Фінансова стратегія аграрного підприємства в умовах інтенсивного оновлення необоротних активів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Економіка»*. 2026. № 40(68). С. 130-137. DOI: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2026-40\(68\)-130-137](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2026-40(68)-130-137)
45. Шуміло О. С., Курочка А. С. Ліквідність і платоспроможність підприємства та методи їх аналізу. *Бізнес Інформ*, 2023, №4, с. 105-111
46. Юдіна С. В., Галаганов В. О., Стребіж М. О. Методичний підхід до управління фінансовою стійкістю підприємства. *Економічний простір*. 2023. № 187. С. 178-184. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-29>.
47. Gorczyńska M., Błach J., Wieczorek-Kosmala M., Doś A. Corporate financial stability and change of capital availability as a result of a loss event. *Journal of Economics and Management*. 2016. Vol. 24(2). DOI: [10.22367/jem.2016.24.07](https://doi.org/10.22367/jem.2016.24.07)
48. Khan S. U. Financing constraints and firm-level responses to the COVID-19 pandemic: International evidence. *Research in International Business and Finance*. 2022. Vol. 59. Article 101545. DOI: [10.1016/j.ribaf.2021.101545](https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2021.101545)
49. Ratajczak P., Szutowski D., Nowicki J. Exploring the Dynamics of Profitability–Liquidity Relations in Crisis, Pre-Crisis and Post-Crisis. *International Journal of Financial Studies*. 2024. Vol. 12(1). Article 16. DOI: [10.3390/ijfs12010016](https://doi.org/10.3390/ijfs12010016)
50. Seretidou D., Billios D., Stavropoulos A. Integrative Analysis of Traditional and Cash Flow Financial Ratios: Insights from a Systematic Comparative Review. *Risks*. 2025. Vol. 13(4). Article 62. DOI: [10.3390/risks13040062](https://doi.org/10.3390/risks13040062)

Додаток А - Організаційна структура АТ «Укрзалізниця» [24]

Організаційна структура АТ «Укрзалізниця»

Станом на 31.03.2026

Господарські товариства з часткою АТ «Укрзалізниця» у статутному капіталі*

Додаток Б – Динаміка складу та структури активів АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки тис. грн

Показник	2021	Питома вага, %	2022	Питома вага, %	2023	Питома вага, %	2024	Питома вага, %	2025	Питома вага, %
I. Необоротні активи										
Нематеріальні активи	200331	0,08	257894	0,10	387392	0,14	477480	0,17	504346	0,17
Незавершені капітальні інвестиції	7197110	2,77	8115056	3,25	11532450	4,23	12128754	4,35	24075214	8,05
Основні засоби	223243530	86,07	208755908	83,65	214238335	78,66	221751115	79,47	231237344	77,36
Інші довгострокові фінансові інвестиції	407215	0,16	239176	0,10	239221	0,09	286202	0,10	286202	0,10
Довгострокова дебіторська заборгованість	8634	0,00	8664	0,00	8065	0,00	7394	0,00	7495	0,00
Інші необоротні активи	13885620	5,35	13886320	5,56	13874844	5,09	13874611	4,97	13874197	4,64
Усього за розділом I	246082869	94,88	231966879	92,95	240912863	88,45	249210951	89,31	270749002	90,58
II. Оборотні активи										
Запаси	9283111	3,58	10916274	4,37	12921706	4,74	12321974	4,42	13811755	4,62
у т. ч. виробничі запаси	8797627	3,39	10389586	4,16	12252427	4,50	11492022	4,12	12830838	4,29
у т. ч. незавершене виробництво	136843	0,05	139761	0,06	188950	0,07	119414	0,04	109035	0,04
у т. ч. готова продукція	342251	0,13	378678	0,15	469379	0,17	701741	0,25	864027	0,29
у т. ч. товари	6390	0,00	8249	0,00	10950	0,00	8797	0,00	7855	0,00
Поточні біологічні активи	69	0,00	19	0,00	79	0,00	8	0,00	—	—
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	332530	0,13	1309966	0,52	1368532	0,50	1077480	0,39	579359	0,19
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	462607	0,18	2892667	1,16	954064	0,35	492558	0,18	954966	0,32
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	188026	0,07	598577	0,24	1422938	0,52	2493743	0,89	1403525	0,47
у т. ч. з податку на прибуток	—	—	227097	0,09	625965	0,23	859896	0,31	858791	0,29
Інша поточна дебіторська заборгованість	257039	0,10	207529	0,08	194035	0,07	124747	0,04	147642	0,05
Грошові кошти та їх еквіваленти	2264048	0,87	789887	0,32	14267170	5,24	13020303	4,67	10957460	3,67
у т. ч. готівка	405	0,00	363	0,00	283	0,00	806	0,00	215	0,00
у т. ч. рахунки в банках	2237158	0,86	752479	0,30	14215021	5,22	12915731	4,63	10907379	3,65
Витрати майбутніх періодів	10300	0,00	6318	0,00	7143	0,00	7077	0,00	18506	0,01
Інші оборотні активи	274699	0,11	881007	0,35	312156	0,11	289974	0,10	270376	0,09
Усього за розділом II	13072429	5,04	17602244	7,05	31447823	11,55	29827864	10,69	28143589	9,42
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	217978	0,08	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього активів / Баланс	259373276	100,00	249569123	100,00	272360686	100,00	279038815	100,00	298892591	100,00

Джерело: сформовано за [39].

Додаток В – Горизонтальний аналіз активів АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки

Показник	2021	2022	2023	2024	2025	Абс. відхилення 2025/2021	Відхилення 2025/2021, %
Нематеріальні активи	200331	257894	387392	477480	504346	304015	151,8
первісна вартість НМА	535585	645022	784878	993549	1118023	582438	108,7
накопичена амортизація НМА	335254	387128	397486	516069	613677	278423	83,0
Незавершені капітальні інвестиції	7197110	8115056	11532450	12128754	24075214	16878104	234,5
Основні засоби	223243530	208755908	214238335	221751115	231237344	7993814	3,6
первісна вартість ОЗ	535376712	548104518	564046172	583767179	607041833	71665121	13,4
знос ОЗ	312133182	339348610	349807837	362016064	375804489	63671307	20,4
Фінансові інвестиції за методом участі	856191	703861	632556	685395	764204	-91987	-10,7
Інші фінансові інвестиції	407215	239176	239221	286202	286202	-121013	-29,7
Довгострокова дебіторська заборгованість	8634	8664	8065	7394	7495	-1139	-13,2
Відстрочені податкові активи	284238	0	0	0	0	-284238	-100,0
Інші необоротні активи	13885620	13886320	13874844	13874611	13874197	-11423	-0,1
Усього необоротні активи	246082869	231966879	240912863	249210951	270749002	24666133	10,0
Запаси	9283111	10916274	12921706	12321974	13811755	4528644	48,8
виробничі запаси	8797627	10389586	12252427	11492022	12830838	4033211	45,8
незавершене виробництво	136843	139761	188950	119414	109035	-27808	-20,3
готова продукція	342251	378678	469379	701741	864027	521776	152,5
товари	6390	8249	10950	8797	7855	1465	22,9
Поточні біологічні активи	69	19	79	8	0	-69	-100,0
Дебіторська заборгованість за продукцію	332530	1309966	1368532	1077480	579359	246829	74,2
Дебіторська заборгованість за авансами	462607	2892667	954064	492558	954966	492359	106,4
Дебіторська заборгованість з бюджетом	188026	598577	1422938	2493743	1403525	1215499	646,5
у т. ч. з податку на прибуток	0	227097	625965	859896	858791	858791	—
Інша поточна дебіторська заборгованість	257039	207529	194035	124747	147642	-109397	-42,6
Гроші та їх еквіваленти	2264048	789887	14267170	13020303	10957460	8693412	384,0
Витрати майбутніх періодів	10300	6318	7143	7077	18506	8206	79,7
Інші оборотні активи	274699	881007	312156	289974	270376	-4323	-1,6
Усього оборотні активи	13072429	17602244	31447823	29827864	28143589	15071160	115,3
Необоротні активи, утримувані для продажу	217978	0	0	0	0	-217978	-100,0
Усього активів	259373276	249569123	272360686	279038815	298892591	39519315	15,2

Джерело: сформовано за [39].

Додаток Г – Динаміка складу та структури оборотних активів АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки

Показник	2021, тис. грн	Питома вага, %	2022, тис. грн	Питома вага, %	2023, тис. грн	Питома вага, %	2024, тис. грн	Питома вага, %	2025, тис. грн	Питома вага, %
Запаси	9 283 111	71,01	10 916 274	62,02	12 921 706	41,09	12 321 974	41,31	13 811 755	49,08
у т.ч. виробничі запаси	8 797 627	67,30	10 389 586	59,02	12 252 427	38,96	11 492 022	38,53	12 830 838	45,59
у т.ч. незавершене виробництво	136 843	1,05	139 761	0,79	188 950	0,60	119 414	0,40	109 035	0,39
у т.ч. готова продукція	342 251	2,62	378 678	2,15	469 379	1,49	701 741	2,35	864 027	3,07
у т.ч. товари	6 390	0,05	8 249	0,05	10 950	0,03	8 797	0,03	7 855	0,03
Поточні біологічні активи	69	0,00	19	0,00	79	0,00	8	0,00	0	0,00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	332 530	2,54	1 309 966	7,44	1 368 532	4,35	1 077 480	3,61	579 359	2,06
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	462 607	3,54	2 892 667	16,43	954 064	3,03	492 558	1,65	954 966	3,39
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	188 026	1,44	598 577	3,40	1 422 938	4,52	2 493 743	8,36	1 403 525	4,99
у т.ч. з податку на прибуток	0	0,00	227 097	1,29	625 965	1,99	859 896	2,88	858 791	3,05
Інша поточна дебіторська заборгованість	257 039	1,97	207 529	1,18	194 035	0,62	124 747	0,42	147 642	0,52
Поточні фінансові інвестиції	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Гроші та їх еквіваленти	2 264 048	17,32	789 887	4,49	14 267 170	45,37	13 020 303	43,65	10 957 460	38,93
у т.ч. готівка	405	0,00	363	0,00	283	0,00	806	0,00	215	0,00
у т.ч. рахунки в банках	2 237 158	17,11	752 479	4,27	14 215 021	45,20	12 915 731	43,30	10 907 379	38,76
Витрати майбутніх періодів	10 300	0,08	6 318	0,04	7 143	0,02	7 077	0,02	18 506	0,07
Інші оборотні активи	274 699	2,10	881 007	5,01	312 156	0,99	289 974	0,97	270 376	0,96
Усього оборотних активів	13 072 429	100,00	17 602 244	100,00	31 447 823	100,00	29 827 864	100,00	28 143 589	100,00

Джерело: сформовано за [39].

Додаток Д – Динаміка складу та структури пасивів АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки

Показник	2021	Питома вага, %	2022	Питома вага, %	2023	Питома вага, %	2024	Питома вага, %	2025	Питома вага, %
Зареєстрований / пайовий капітал	229 879 115	88,63	229 879 115	92,11	229 879 115	84,40	229 879 115	82,38	229 879 115	76,91
Додатковий капітал	18 901 640	7,29	18 884 747	7,57	18 841 110	6,92	18 809 034	6,74	18 805 753	6,29
Нерозподілений прибуток / непокритий збиток	-49 413 499	-19,05	-58 142 676	-23,30	-54 767 862	-20,11	-59 945 601	-21,48	-67 908 988	-22,72
Усього за розділом I. Власний капітал	199 367 256	76,86	190 621 186	76,38	193 952 363	71,21	188 742 548	67,64	180 775 880	60,48
Довгострокові кредити банків	1 666 630	0,64	3 974 313	1,59	10 736 577	3,94	10 212 308	3,66	21 403 305	7,16
Інші довгострокові зобов'язання	31 443 691	12,12	38 911 782	15,59	47 141 587	17,31	56 058 651	20,09	35 707 219	11,95
Довгострокові забезпечення	3 590 326	1,38	2 728 899	1,09	2 905 196	1,07	4 411 680	1,58	4 711 478	1,58
у т.ч. довгострокові забезпечення витрат персоналу	3 590 326	1,38	2 728 899	1,09	2 905 196	1,07	4 411 680	1,58	4 711 478	1,58
Цільове фінансування	91 369	0,04	6 469	0,00	300 424	0,11	1 183 902	0,42	2 752 262	0,92
Усього за розділом II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	36 792 016	14,18	45 621 463	18,28	61 083 784	22,43	71 866 541	25,76	64 574 264	21,60
Короткострокові кредити банків	1 120 000	0,43	1 061 960	0,43	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	5 175 727	2,00	950 156	0,38	2 744 811	1,01	2 869 967	1,03	34 430 781	11,52
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5 948 282	2,29	4 216 014	1,69	4 695 430	1,72	3 441 539	1,23	3 374 363	1,13
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	760 698	0,29	301 390	0,12	509 202	0,19	459 454	0,16	411 560	0,14
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	41 665	0,02	25 642	0,01	36 394	0,01	148 501	0,05	50 585	0,02
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	284 181	0,11	170 535	0,07	187 863	0,07	586 760	0,21	274 316	0,09
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	3 304 528	1,27	2 656 075	1,06	2 577 934	0,95	2 741 571	0,98	5 873 328	1,97
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	128 318	0,05	0	0,00	1 513 228	0,56	0	0,00	0	0,00
Поточні забезпечення	3 050 214	1,18	3 406 054	1,36	4 199 619	1,54	5 198 439	1,86	5 675 278	1,90
Доходи майбутніх періодів	86 917	0,03	129 721	0,05	205 819	0,08	482 403	0,17	718 124	0,24
Інші поточні зобов'язання	3 313 474	1,28	408 927	0,16	654 239	0,24	2 501 092	0,90	2 734 112	0,91
Усього за розділом III. Поточні зобов'язання і забезпечення	23 214 004	8,95	13 326 474	5,34	17 324 539	6,36	18 429 726	6,60	53 542 447	17,91
Баланс / усього пасивів	259 373 276	100,00	249 569 123	100,00	272 360 686	100,00	279 038 815	100,00	298 892 591	100,00

Джерело: сформовано за [39].

Додаток Е –Горизонтальний аналіз джерел формування капіталу АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки

Показник	2021	2022	2023	2024	2025	Відхилення 2025/2021, тис. грн	Відхилення 2025/2021, %
I. Власний капітал							
Зареєстрований / пайовий капітал	229 879 115	229 879 115	229 879 115	229 879 115	229 879 115	0	0,00
Додатковий капітал	18 901 640	18 884 747	18 841 110	18 809 034	18 805 753	-95 887	-0,51
Нерозподілений прибуток / непокритий збиток	-49 413 499	-58 142 676	-54 767 862	-59 945 601	-67 908 988	-18 495 489	37,43
Усього власний капітал	199 367 256	190 621 186	193 952 363	188 742 548	180 775 880	-18 591 376	-9,33
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Довгострокові кредити банків	1 666 630	3 974 313	10 736 577	10 212 308	21 403 305	19 736 675	1 184,23
Інші довгострокові зобов'язання	31 443 691	38 911 782	47 141 587	56 058 651	35 707 219	4 263 528	13,56
Довгострокові забезпечення	3 590 326	2 728 899	2 905 196	4 411 680	4 711 478	1 121 152	31,23
Цільове фінансування	91 369	6 469	300 424	1 183 902	2 752 262	2 660 893	2 912,25
Усього довгострокові зобов'язання і забезпечення	36 792 016	45 621 463	61 083 784	71 866 541	64 574 264	27 782 248	75,51
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	1 120 000	1 061 960	0	0	0	-1 120 000	-100,00
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	5 175 727	950 156	2 744 811	2 869 967	34 430 781	29 255 054	565,24
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5 948 282	4 216 014	4 695 430	3 441 539	3 374 363	-2 573 919	-43,27
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	760 698	301 390	509 202	459 454	411 560	-349 138	-45,90
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	41 665	25 642	36 394	148 501	50 585	8 920	21,41
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	284 181	170 535	187 863	586 760	274 316	-9 865	-3,47
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	3 304 528	2 656 075	2 577 934	2 741 571	5 873 328	2 568 800	77,74
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	128 318	0	1 513 228	0	0	-128 318	-100,00
Поточні забезпечення	3 050 214	3 406 054	4 199 619	5 198 439	5 675 278	2 625 064	86,06
Доходи майбутніх періодів	86 917	129 721	205 819	482 403	718 124	631 207	726,22
Інші поточні зобов'язання	3 313 474	408 927	654 239	2 501 092	2 734 112	-579 362	-17,49
Усього поточні зобов'язання і забезпечення	23 214 004	13 326 474	17 324 539	18 429 726	53 542 447	30 328 443	130,65
Усього зобов'язання	60 006 020	58 947 937	78 408 323	90 296 267	118 116 711	58 110 691	96,84
Баланс / усього джерел формування капіталу	259 373 276	249 569 123	272 360 686	279 038 815	298 892 591	39 519 315	15,24

Джерело: сформовано за [39].

Додаток Є – Співвідношення власного і позикового капіталу АТ «Укрзалізниця» за 2021-2025 роки

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Власний капітал, тис. грн	199 367 256	190 621 186	193 952 363	188 742 548	180 775 880
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн	36 792 016	45 621 463	61 083 784	71 866 541	64 574 264
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	23 214 004	13 326 474	17 324 539	18 429 726	53 542 447
Позиковий капітал, тис. грн	60 006 020	58 947 937	78 408 323	90 296 267	118 116 711
Усього джерел формування капіталу, тис. грн	259 373 276	249 569 123	272 360 686	279 038 815	298 892 591
Частка власного капіталу, %	76,86	76,38	71,21	67,64	60,48
Частка позикового капіталу, %	23,14	23,62	28,79	32,36	39,52
Коефіцієнт фінансової залежності, разів	1,30	1,31	1,40	1,48	1,65
Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу	0,30	0,31	0,40	0,48	0,65
Співвідношення власного і позикового капіталу	3,32 : 1	3,23 : 1	2,47 : 1	2,09 : 1	1,53 : 1

Джерело: сформовано за [39].